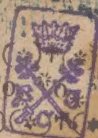
1436

Officia podpadną, nieprzytomność Sędziego zrywaiącego komplet z przyczyny choroby, ma bydź przez tego w komplecie zaprzysiężona. Gdyby w Miesiącach do ódpoczynku Sądowi powyższym opisem Prawa wyznaczonych, zdarzyła się iaka sprawa kryminalna, ktora podług dawnych Praw *extra Cadentiam* sądzona bywała, w tedy Pisarza, lub Regenta przy Aktach znayduiącego się, obowiązkiem będzie uwiadomić Sędziów o tym zdarzeniu, ktorzy odebrawszy takie uwiadomienie, zaraz ziechać, i sprawę takową niezwłocznie sądzić powinni.

Sądy te Ziemskie odsyłać będą co dwa Miesiące Rapporta, czyli uwiadomienia do Rady Nieustaiącey pod Adressem Departamentu Sprawiedliwości, w teyże Radzie o Regestrach i Sprawach z nich odsądzonych, oraz do sądzenia pozostaiących się, bez wymienienia Osob do sprawy wchodzących, tudzież Extrakt prezencyi Sędziow, a takowe Rapporta Sąd każe wciągać do Xiąg Sądowych.

ÆLII DONATI

VETUSTISSIMI GRAMMATICI ELEMENTA

Una cum Explicatione polonica nunc primùm in meliorem & faciliorem methodum reducta novisq; sententiis ILLUSTRATA.

CRACOVIÆ
Typis Stánislai Stachowicz.
Sumptibus Joannis May. 1792.

§*(+)*§

PArtes orationis quot ſunt? *częśći mowy wiele ieſt?* octo *ośm;* quæ? *ktore?* Nomen, *imię*, pronomen, *nazwisko*, verbum, *słowo*, Participium, *uczestnik*, adverbium, *przysłowie*, conjunctio, *złączenie*, præpoſitio, *przekładanie*, interjectio, *wdanie*. Nomen quid est? *imię co ieſt?* pars orationis, *część mowy*, per caſus, *przez ſpadki*, declinabilis, *stacaiąca się*, rem ſine tempore sign ficans, *rzecz bez czásu znacząca*, propriè, *własnie*, ut Roma, *iako Rzym*, Tiberis, *Tyber*, communiter. *pospolicie*, ut Urbs, *iako Miasto*, flumen, *rzeka*. Nomen quot habet accidentia? *imię wiele ma przymiotow?* ſex, *ſześć:* figura, *wyobrażenie*, species, *kſztałt*, genus *rodzay*, declinationem, *staczanie*, numerum, *liczbę*, caſum, *spadek*. Comparatio his additur, *przyrownywanie do tych przydaie się*, ſolis adjectivis comparabilibus ſerviens, *ſamym imionom przydatnym, przyrownywaiącym się służące*. Quod ſunt gradus comparationis? *wiele iest stopniow przyrownywania?* tres, *trzy*, quî? *ktore?* poſitivus, *przedni*, ut doctus, *iako uczony*, comparativus, *przyrownywaiący*, ut doctior, *iako uczeńſzy*, ſuperlativus, *przewyżſzaiący*, ut doctiſsimus, *iako nayuczeńſzy*. Quæ nomina comparantur? *Ktore się imiona przyrownywaią?* ſola adjectiva, *ſame przydatne*, quorum ſignificatio, *ktorych*

znaczenie, augeri vel minui, *przyczynić, albo umnieyſzyć się może*, ut perfectus, *iako doskonały*, perfectior, *doskonalſzy*, perfectiſsimus, *naydoskonalſzy*.

Comparativus gradus, *Przyrownywaiący stopień*, cui caſui ſervit? *ktoremu ſpadkowi służy?* Ablativo utriusque numeri, *odbieraiącemu oboiey liczby*, ſine præpoſitione, *bez przekładania*, quomodo? *iako?* dicimus enim *mowiemy bowiem*, fortior illi, *mocnieyſzy nad niego*, vel fortior aliis, *mocnieyſzy nad inſzych* Superlativus quem habet caſum? *przewyżſzaiący, ktory ma ſpadek?* genitivum pluralem? *rodzący wielkiey liczby*, aut ablativum cum præpoſitione de, e, ex, *albo odbieraiący z przekładaniem* Z, aut Genitivum singularem collectivum, *albo rodzący małey liczby zbierany*, dicimus enim, *mowiemy bowiem*, Doctiſsimus Pòëtarum fuit Virgilius, *nayuczeńſzy z Wierſzopisow był Wiergiliuſz*, vel eloquentiſsimus ex Oratoribus fuit Cicero, *albo naywymownieyſzy z Kraſomowcow był Cyceron*, optimus Romanæ Gentis, *naylepſzy z Rzymskiego Narodu*. Genera nominum quot ſunt? *rodzaiow imion wiele iest?* ſex, *ſześć*, maſculinum, *męski*, ut hic magister, *iako ten mistrz*, fæmininum, *niewieści*, ut hæc menſa, *iako ten stoł*. Neutrum, *oddzielny*, ut hoc scamnum, *iako ta ława*, omne, *wſzelki*, ut hic, & hæc, & hoc felix, *iako ten, y ia, y to*,

 ſzczę-

szczęśliwie, commune, *pospolity*, ùt hic & hæc fortis, *iako ten i ta mocna*, & hoc forte, *i to mocne*; dubium, *wątpliwy*, ut hic, vel hæc dies, *iako ten dzień*. Est etiam genus epicænum, *iest też rodzay ptaszy* id est promiscuũ, *to iest mieszany*, quod sub genere masculino vel fœminino continetur, *ktory się pod rodzaiem męskim albo niewieściem zamyka*, ùt hic passer, *iako ten wrobel*, hæc aquila, *ten orzeł*, mustella, *łaska*, milvus *kania*, anser, *gęś*. Figura est triplex, *wyobrażenie iest troiakie*: simplex ut ductio, *proste iako, prowadzenie*, composita: ut inductio, *złożone, iako wprowadzenie*, decomposita ut superinductio, *więcey niż złożone, iako przyprowadzenie*. Species sunt duæ, *kształtow iest dwa*, primitiva, ut ferrum, *początkowy iako żelazo*, derivativa, ut ferreus, *pochodzący iako żelazny*. Numeri nominum sunt duo, *liczby imion są dwie*, singularis, *iedna albo mała*, ut hic Dominus, *iako ten Pan*, pluralis, *wielka*, ut hi Domini, *iako ci Panowie*. Nomen est duplex, *imię iest dwoiakie*, substantivum, ut homo, *istotne iako człowiek*, adjectivum, ut devotus, *przydatne iako nabożny*. Nomen substantivum est duplex, *imię istotne iest dwoiakie*: proprium, *własne*, ut Cracovia, *iako Krakow*, appellativum, ut Regnum, *pospolite iako Krolestwo*. Nomen adjectivum est duplex, *imię przydaiące iest dwoiakie*: comparabile,

przyrownywaiące się, ut pulcher, *iako pię-kny*, pulchrior, *pięknieyſzy*, pulcherrimus, *naypięknieyſzy*, incomparabile, *bez porownania*, ut argenteus, *iako śrebrny*. Caſus in nomine ſunt ſex, *spadkow w imieniu iest ſześć:* nominativus, *mianuiący*, genitivus, *rodzący*, dativus, *dawaiący*, accuſativus, *oskarżaiący*, vocativus, *wzywaiący*, ablativus, *odbieraiący, albo oddalaiący*. Nomina declinantur hoc modo, *imiona staczaią się tym ſpsſobem*.

Schola nomen app llativum, *Szkoła imię poſpolite*, generis fæminini, *rodzaiu niewieściego*, figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego*, declinationis primæ, *staczania pierwſzego*, numeri singularis, *liczby iedney*, quæ declinatur sic, *ktora się stacza tak:*

Numero singulari, *w małey liczbie.*

NOminativo hæc Schola, *w mianuiącym ſpatku ta Szkoła.*
Genitivo, hujus Scholæ, *w rodz: tey Szkoły,*
Dativo, huic Scholæ, *w dawaią: tey Szkole.*
Accuſativo, hanc Scholam, *w oskarzaiącym tę Szkołę.*
Vocativo, o Schola, *w wywaiący o Szkoło,*
Ablativo, ab hac Schola, *w odbieraiącym, albo oddawaiącym od tey Szkoły.*

Numero Plurali, *w Wielkiey Liczbie.*

Nomináti: hæ Scholæ, *w mianu: te Szkoły.*
Genit: harum Scholarum, *w rodz: tych Szkoł-*

Dati-

 Dativo his Scholis, *w dawaią: tym Szkołom.*
Accusativo has Schelas, *w oskarż: te Szkoły.*
Vocativo o Scholæ! *w wzywaiący o Szkoły!*
Ablativó ab his Scholis, *w odbieraiącym ſpadku albo oddalaiącym od tych Szkot.*

DOminus Nomen appellativum, *Pan imię poſpolite,* generis maſc lini, *rodzaiu męskiego,* figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego,* declinationis ſæcundæ, *staczania drugiego,* qui declinat r sic, *ktory się stacza tak:*

Numero singulari, *w małey liczbie.*

NOminat: hic Dominus, *w manui: ten Pan.*
Genit: huj s Domini, *w rodzą: tego Pana*
Dativo huic Domino, *w dawaią: temu Panu.*
Accuſat: hunc Dominum, *w oskar: tego Pana.*
Vocativo o Domine! *m wzywaiac: o Panie!*
Ablativo ab hoc Domino, *w odb: od tego Pana*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hi Domini, *w mianu: ci Panowie.*
Genit: horũ Dominorũ, *w rodz: tych Panow.*
Dativo his Dominis, *w dawaią: tym Panom.*
Accuſat: hos Dominos, *w oskar:. tych Panow.*
Vocativo o Domini! *w wzywaią: o Panowie!*
Ablat: ab his Dominis, *w odb: od tych Panow.*

SCamnum nomen appellativ m, *ława imię poſpolite,* generis neutrius, *rodzaiu oddzielnego,* figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego,* declinationis 2dæ, *staczania drugiego.* quod declinatur sic, *ktora się stacza tak:*

Nume-

NOminativo hoc Scamnū, *w mianu: ta ława*
Genit: hujus Scamni, *w rodzą: tey ławy.*
Dativo huic Scamno, *w dawaią: tey ławie.*
Accuſativo hoc Scamnum, *w oskar: tę ławę.*
Vocativo o Scamnum, *w wzywaią: o ławo.*
Ablativo ab hoc Scamno, *w odb: od tey ławy.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hæc Scamna: *w mianu: te ławy.*
Genit: horum Scamnorum, *w rodz: tych ław.*
Dativo his Scamnis, *w dawaią: tym ławom.*
Accuſativo hæc Scamna, *w oskarż: te ławy.*
Vocativo o Scamna! *w wzywaią: o ławy!*
Ablativo ab his Scamnis, *w odb: od tych ław:*

Sermo nomen appelletivum, *mowa imię poſpolite,* figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego,* generis maſculini, *rodzaiu męskiego.* declinationis tertiæ, *staczania trzeciego,* qui declinatur sic, *ktora się stacza tak;*

Numero singulari *w małey liczbie.*

Nominativo hic Sermo, *w mianu: ta mowa.*
Genit:hujus Sermonis, *w rodz tey mowy*
Dativo huic Sermoni, *w dawa: tey mowie*
Accuſat: hunc Sermonē, *w oska: tę mowę.*
Vocativo o Sermo! *w wzywa o mowo!*
Ablativo ab hoc Sermone, *w odb: tey mowy.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hi Sermones, *w mianu: te mowy.*
Genit: horum Sermonum, *w rodz: tych mow.*
Dativo his Sermonibus, *w daw: tym mowom*

Accu-

Accusat: hos Sermones, *w oskar: te mowy.*
Vocativo, o Sermones, *w wzywa: o mowy.*
Ablat: ab his Sermonibus, *w odb: od tych mow.*

Imago nomen appellativum, *obraz imię pospolite,* generis fœminini, *rodzaiu niewieściego,* declinationis tertiæ, *staczania trzeciego,* quæ declinatur sic, *ktory się stacza tak:*

Numero singulari, *w matey liczbie.*

Nominativo hæc Imago, *w mian: ten Obraz.*
Genit: hujus Imaginis, *w rod: tego Obrazu*
Dativo, huic Imagini, *w daw: temu Obrazowi.*
Accus: hanc Imaginem, *w oskar: ten Obraz.*
Vocativo o Imago! *w wzywaią: o Obrazie!*
Ablat: ab hac Imagine, *w Odb: od tego Obrazu*

Numero Plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hæ Imagines, *w mia: te Obrazy.*
Genit: harũ Imaginũ, *w rodz: tych Obrazow.*
Dativo his Imaginibis, *w daw: tym Obrazom.*
Accusat: has Imagines, *w oskarz: te Obrazy.*
Vocativo o Imagines! *w wzywa: o Obrázy!*
Abla: ab his Imaginib9, *w Odb: od tych Obrazow.*

Fructus: nomen appellativum, *pożytek imię, pospolite,* figuræ simplicis, *wyobrażenia. prostego,* generis masculini, *rodzáiu męskiego,* declinationis quartæ, *staczania czwartego:* qui declinatur sic, *ktory się stacza tak:*

numero singulari, *w matey liczbie.*

Nominat: hic Fructus, *w mian: ten Pożytek.*
Geni: hujus Fructus, *w rod: tego Pożytku*
Dati o, huic Fructui, *w dawa: temu Pożytkowi.*

Accu-

Accusat: hunc Fructum, *w oskar: ten pożytek.* 9
Vocativo o Fructus! *w wzywa: o pożytku!*
Ablat: ab hoc Fructu, *w odb: od tego pożytku*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hi Fructus, *w mianu: te Pożytki.*
Geniti: horum Fructum, *w rodz: te pożytki*
Dativo, his Fructibus, *w dawa: tym pożytkom*
Accusati: hos Fructus, *w oskar: te pożytki.*
Vocativo, o Fructus! *w wzywa: o pożytki!*
Abla. ab his Fructibus, *w odb: od tych pożyt*

Res nomen appellativum, *Rzecz imie pospolit*, generi fæminini, *rodzaiu niewieściego*, declinationis quintæ, *staczania piątego*. quæ declinatur sic, *która się stacza tak:*

Numero singulari, *w małey liczbie.*

Nominativo hæc Res, *w mianu: ta Rzecz.*
Genitivo, hujus Rei, *w rodz: tey rzeczy.*
Dativo huic Rei, *w dawai tey tey rzeczy.*
Accusativo hanc Rem, *w oskarza: tę rzecz.*
Vocativo, o Res! *w wzywaiący o rzecz!*
Ablativo, ab hac Re, *w odbie: od tey rzeczy.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo, hæc Res, *w mianu: te rzeczy:*
Genitivo. harum Regum, *w rodz: tych rzeczy.*
Dativo, his Rebus, *w Dawaią: tym rzeczom.*
Accusativo, has Res, *w oskarz: te rzeczy.*
Vocativo, o Res! *w Wzywaią: o rzeczy!*
Ablativo ab his Rebus, *w Odb: od tych rzeczy.*

Prima Declinatio quot habet Terminationes? *pierwsze staczanie wiele ma kończoących syllab?* quinq;

quinque *pięć*, a, ùt Pòéta, *iako Wierszopisz*, e, ùt Pentecoste, *iako Swiątki*, as, ùt Thomas, *iako Tomasz*, es, ùt Palatinides, *iako Woiewodzic*, am, ùt Adam, *iako Adam*. Quæ est agnitio primæ declinationis? *ktore iest poznanie pierwszego staczania?* hæc est, *to iest*, cujus genitivus singularis terminatur in æ diphtongŭ, *ktorego rodzący spadek iedney liczby kończy się na dwoygłośną literę*, & plurales in arum longum. *á w wielkiey liczbie ná przedłużoną syllabę.*

Secunda declinatio, *wtore staczanie*, quot terminationes habet? *wiele syllab kończonych ma?* septem, *siedm*, quas? *ktore?* er, ir, ur, us, eus, um, ud, *te wszystkie tu położone:* da exemplum, *pokasz przykład*, er, ùt liber, *iako Ksiązka*, ir, ùt Vir, *iako Mąż*, ur, ùt satur, *iako nasycony*, us, ùt calamus, *iako pioro*, eus, ùt Thádeus, *iako Tadeusz*, ũ, ùt Templum *iako Kościoł*, ud, ùt aliud, *iako insza rzecz*. Quæ est agnitio secundæ declinationis? *ktore iest poznanie drugiego staczania?* hæc est, *to iest*, cujus genitivus singnlaris terminatur, in i, longum, *ktorego rodzący spadek liczby małey kończy się ná* i, *przedłużoną literę* & pluralis, in orum, itidem longum, *wielkieh także liczby ná przedłużoną*. Quando Nominativus terminatrr in er, ir, ur, um, ud, *kiedy mianuiący spadek kończy się ná te syllaby* similis illi erit vocativus, *podobny iemu będzie wzy-*

waiący. Quando autem Nominativus terminatur in us, *kiedy zaś mianuiący spadek kończy się na* us, vocativus mutatur in e, *wzywaiący odmienia się ná* e, ùt serve, *iako sługo*, quando nominativus Nominum propriorum terminatur in jus, *kiedy mianuiący spadek imion własnych kończy się ná* jus, abiicitur us in fine, *odrzuca się* us *ná końcu*, ùt Antonius. *iako Antoni*, Cantius *Kanty; iako te świadczą imiona*. Nomina vero appellativa & adjectiva, *imiona zaś pospolite i przydatne*, quæ terminantur in jus, *ktore się kończą tak*, habent vocativum in e, *maią wzywaiący spadek ná* e, ùt Cancellarius Cancellarie, *iáko Kanclerz, Kanclerzu*. Notarius, Notarie, egregie, *Pisarz, Pisarzu, grzeczny*. Nominá autem propria & Sacra, *imioná własne i Swięte*, quæ terminantur, in eus, *ktore się tak kończą*, habent Vocativum in e, *maią wzywaiący spadek ná* e, ùt Bartholomæus, Bartolomæe, Thadæus, Tadæe, *iako te imiona pokazuią*. Prophana autem nomina propria in eus, desinentia, *świeckie zaś imiona własne tak kończące się*, habent vocativum casum, *maią wzywaiący spadek* in u, ùt Thideus Thideu, *tak iako Tydeuszu*, præter Melibeum, *oprocz Melibeusza*.

Tertia declinatio, *trzecie staczanie*, quot habet terminationes? *wiele ma syllab kończących?* plurimas: *naywięcey:*; Literas autē termi-

terminales habet tredecem, *Liter zaś kończonych ma trzynaście*, a, c, d, i, l, m, n, o, r, s, t, x, *te wſzystkie tu połozone porządkiem*, a, ùt Stemma, *iako Herb*, c, ùt lac, *iako mleko* d, ùt David, *iak Dawid*, e, ùt ſedile, *iako stołek*, i, ùt sinapi, *iako goryczka*, l, ùt mel, *iako miod*, m, ùt centum, *iako sto*, n, ùt limen *iako prog*, o, ùt homo, *iako człowiek*, r, ùt labor, *iako praca*,, s, ùt Civitas, *iako Miasto*, t, ùt caput, *iako głowa*, x, ùt felix, *iako ſzczęśliwy*. Quæ est agnitio tertiæ declinationis, *ktore iest poznanie trzeciego staczania*, hæc ste *to iest*, cujus genitivus ſingularis terminatur in is breve, *ktorego rodzaicu ſpadek małey liczby kończy się tak*, & pluralis in um longum, *a w wielkiey liczbie tak*, ùt Pater, Patris, Patrum, *iako ten pokazuie przykład*.

Quarta declinatio quot habet terminationes? *Czwarte staszanie wiele ma kończonych ſyllab?* duas, *dwie*. quas? *ktore?* us, & u, *te obiedwie*, us, ùt ſensus, *iako zmysł*, u, ùt gelu, *iako mroz*. Quæ est agnitio quartæ declinationis? *ktore iest poznanie czwartego staczania?* hæc est, *to iest*, cujus genitivus ſingularis terminatur in us longum, *ktorego rodzący ſpadek liczby iedney tak się kończy*, & pluralis in um, longum, *á wielkiey liczby w tę ſyllabę*, ùt caſus, hujus caſus, horum caſuum, *przedłużoną według tego*.

Quinta

Quinta declinatio quot habet terminationes? *piąte staczanie wiele ma ſyllab kończących?* unam tantùm, *iednę tylko*, quàm? *ktorą?* es ùt dies, *iako dzień*. Quæ est agnitio quintæ declinationis? *ktore iest poznanie piątego staczania?* hæc est, *to iest*, cujus genitivus ſingularis terminatur in ei diviſas literas, *ktorego rodzący ſpadek liczby kończy się na te rozdzielone litery*, ut hic v. hæc dies, hujus diei, & pluralis in erum, *a w wielkiey liczbie na te ſyllaby*, ùt hi dies, horum dierum, *według tego przykładu*.

Pronomen quid est? *nazwisko co iest?* est pars orationis declinabilis, *iest część mowy ſtaczaiąca się*, loco nominis posita, *miasto imienia położona*, perſonam ſignificans, *oſobę znaczącą*, út ego, *iako ia*, tu, *ty*, ille, *on*, Quod ſunt pronominis accidentia? *wiele iest nazwiska przypadkow?* ſeptem, *siedm*, quæ? *ktore?* figura, *wyobrażenia*, ſpecies, *kſztałt*, perſona, *osoba*, genus, *rodzay*, declinatio, *staczanie*, numerus, *liczba*, caſus, *ſpadek*. figuræ sunt tres, *wyobrażenia iest troie*, ſimplex, *proste*, ùt ego, *iako ia*, compoſita, *złożone*, ùt ego ipse, *iako ia ſam*, decompoſita, *więcey niż złożone*, ùt ego metipse, *iako ia ſamże*. Species ſunt duæ, *kſztałtow iest dwa*, primitiva, *początkowy*, ùt ego, *iako ia*, tu, *ty*, sui, *siebie*, derivativa, *pocho-*

chodzący, ùt meus, *iako moy*, tuus, *twoy*, ſuus, *ſwoy*. Perſonæ ſunt tres, *oſob iest trzy*, prima ùt ego, *pierwſza iako ia*, nos, *my*. ſecunda, *wtora*, ut tu, *iako ty*, vos *wy* tertia *trzecia*, ùt ille, *iako on*, ùt illi, *iako oni*. genera in pronomine ſunt quatuor, *rodzaiow w nazwisku iest cztery*. maſculinnm, ùt iste, *męski iako ten*, qui, *ktory*, fæmininum, *niewieści*, ùt ista, *iako ta*, quæ, *ktora*, Neutrum, *oddzielny*, ùt illud, *iako to*, quot, *ktore*, omne, *wſzelkie*, ùt nostras, *iako naſzyniec*. vestras, *waſzyniec*, cujas, *zkąd rodem*. Declinationis ſunt quinqne, *staczania iest pięcioro*, ùt prima, *iako pierwſze*, secunda- *drugie*, tertia, *trzecie*, quarta, *czwarte*, quinta, *piąte*. Numeri ſunt duo, *liczby ſą, dwie*, ſingnlaris, *iedna*, ùt noster, *iako naſz*, pluralis, *wielka*, ùt nostri, *iako nasi*. Caſus ſunt ſex, *spadkow iest ſześć*: nominativus, *wianuiący*, genitivus, *rodzący*, dativus, *daiący*, accuſativus, *oskarżaiący*, vocativus, *wzywaiący*, ablativus, *odbieraiący*.

Ego pronomen finitivum, *Ia nazwisko zamierzone*, generis omnis, *rodzaiu wſzelkiego*, numeri singularis, *liczby małey*, figuræ ſimplicis, *wyobrażenia prostego*, speciei primitive, *kſztałtu początkowego*, Perſonæ primæ, *oſoby pierwſzey* ſic declinabilis: *tak się staczaiący*.

Nnme-

Numero ſingulari, *w małey liczbie.*

Nominativo ego, *w mianuią: ſpadku ia.*
Genitivo, mei *v.* mis, *w rodzącym mnie.*
Dativo, mihi *w dáwaiącym mnie.*
Accuſátivo, me, *w oskarżaiącym mnie.*
Vocativo, caret, *w wzywaiącyw nie ma.*
Abiativo. a me, *w odbieraiącym odemnie.*

Numero plnrali, *w wielkiey Liczbie.*

Nominativo, nos, *w mianuiącym my.*
Genitivo, nostrum *v.* nostri, *w rodzącym nas.*
Dativo, nobis, *w dawaiącym nas.*
Accuſativo, nos, *w oskarżaiącym nas.*
Vocativo, caret, *w wzywaiącym nie ma.*
Ablativo, à nobis, *w odbieraiącym od nas.*

Numero singulari, *w małey liczbie.*

Nominativo tu, *w mianuiącym tey.*
Genitivo tui *v.* tis, *w rodzącym ciebie.*
Dativo tibi, *w dawaiącym tobie.*
Accuſativo te, *w oskarzaiącym ciebie.*
Vocativo o tu, *w wzywaiącym o ty.*
Ab lativo à te, *w odbieraiącym od ciebie.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo Vos, *w mianuiącym wy.*
Genitivo vestrum *v.* vestri, *w rodząc: was.*
Dativo, vobis, *w dawaiącym was.*
Accuſativo vos, *w oskarzaiącym was.*
Vocativo o vos, *w wzywaiącym o wy.*
Ablativoa â vobis, *w odbieraiącym od was.*

Verbnm quid est? *słowo co iest?* est pars orationis, *iest część mowy,* quæ conjuga-

tur

tur, *ktora się ſprzęga*, per modos, *przez ſpoſoby*, tempora, *czaſzy*, numeros, *liczby*, & perſonas, *i oſoby*, ùt ſcribo, *iáko piſzę*, laboro, *pracuię*, rogo, *proſzę*, rogor, *proſzą mnie*. Quotuplex est Verbum? *wielorakie iest Słowo?* ratione perſonæ, *względem oſoby*, duplex, *dwoiakie*, perſonale, *oſobiste*, & imperſonale, *i nieoſobiste*. Verbum perſonale est, *słowo oſobiste iest*, quod conjugatur, *ktore się ſprzęga*, per tres perſonas, *przez trzy oſoby*, ut ego studeo, *iako ia uczę się*, tu studes, *ty uczyſz się*, ille studet, *on uczy się*; et pluraliter, *a w wielkiey liczbie*, nos studemus, *my uczemy się*, vos studetis, *wy uczycie się*, illi student, *oni uczą się*. Verbum imperſonale est, *słowo nieoſobiste iest*, quod tantum conjugatur, *ktore się tylko ſprząga*, per unam perſonam tertiam, *przez iednę oſobę trzecią*, in numero singulari, *w liczbie małey*, ùt pudet, *iako wstydzi się*, piget, *leni się*, pænitet, *żal mi*. Quotuplex est verbum? *wielorakie iest słowo?* ratione conjugationis, *względem złączenia albo ſprzążenia*, duplex, *dwoiakie*, anologum, *rowne*, ùt video, *iako widzę*, & anomalum, *i nierowne*, ùt ſum, *iako iestem*, fero, *noſzę*; item est triplex, *znowu iest troiakie*, abundans, *obfituiące*, defectivum, *niedostatnie*, & medium, *i ſrzednie*. Verbum ratione consructionis est duplex, *słowo względem składania iest*

iets dwiakie, absolutum, *doskonałe*, & Translatum *i Przemiiaiące*. Ratione rei significatæ est triplex, *względem rzeczy znaczącey iest troiakie*. Substantivum, *istotne*. Vocativum, *wzywaiące*, & adjectivum, *i przydawaiące*, Quot sunt in Verbo accidentia? *Wiele iest w słowie przypadkow?* octo, *osm*, Figura *wyobrażenie*, species, *ksztołt*, Genus, *Rodzay*, conjugatio, *sprzążenie* modus *sposob*, Tempus, *czas*, numerus, *liczba* Persona *Osoba*. Figuræ sunt tres, *wyobrażenia iest troie*, simplex, *proste*, ût nosco, *iako znam*, composita, *złoże*, ût cognosco, *iako poznaię* decomposita, *więcey niż złożone*, ût recognosco, *iako rozeznaię*. Species sunt duæ, *Kształtow iest dwa*, primitiva, ût clareo, *początkowy iako słynę*, derivativa, ût claresco, *pochodzący także iako słyne, albo iaśnieię*. Genera in verbo sunt quinq; *Rodzaiow w słowie iest pięć*, activum *sprawuiący*, ût moneo, *iako napominam*, passivum, *cierpiący*, ût moneor, *iako napominaią mnie*, neutrum, *odzielny*, ût sedeo, *iako siedzę*, deponens, *poładaiący*, ût loquor, *iako mowię*, revertor, *wracam się*, commune, *pospolity*, ût moror *iako bawię się*. Conjugationes sunt, quatuor, *sprzążenia iest czworo*, prima, *pierwsze*, ût excuso, *iako wymawiam*, secunda, *wtore* ût habeo, *iako mam*, tertia, *trzecie*, ût accipio *iako biorę*, quarta, *czwarte*, ût scio, *iako wiem, albo umiem*.

Quit est prima Conjugatio? *Coż iest pierwſze ſprzążenie?* Est quæ habet ſecundă Perſonam, *Jest ktore ma drugą Oſobę,* Modi Indicativi, *ſposobu ukazuiącego,* temporis præſentis, *czaſu teraznieyſzego,* numeri ſingularis, *liczby małey,* deſinentem in as longum *kończącą się tak,* & infinitivum in are, *á nieograniczony ſposob tak,* út laudo laudas laudare, *chwalę.*

Quid est ſecunda Conjugatie? *Coż iest wtore ſprzążenie?* Est quæ habet ſecundam Perſonam, *Jest ktore ma drugą Oſobę,* Modi Indicativi, *ſposobu ukazuiącego,* temporis præſenti, *czasu teraznieyſzego,* numeri ſingularis, *liczby małey,* deſinentem in es longum, *kończącą się na tę ſyllabę przedłużoną,* & infinitivum in ere, *á nieograniczony ſposob tak,* út rideo, rides ridere, *śmieie się.*

Quid est tertia Conjugatio? *Coż iest trzecie ſprzążenie?* Est quæ habet ſecundam Personam. *Jest ktore ma drugą Oſobę,* Modi Indicativi, *ſposobu ukazuiącego,* temporis præſentis, *czasu teraznieyſzego,* numeri ſingularis, *liczby małey* deſinentem in is breve, *kończącą się na tę ſyllabę ukroconą,* & infinitivũ in ere, *á nieograniczony ſposob* tak, ùt quæró, quæris, quærére, *ſzukam.*

Quid est quarta Conjugatio? *Coż iest czwarte ſprzążenie?* Est quæ habet ſecundam Perſonam, *Jest ktore ma drugą Oſobę,* Modi

Indi-

Indicativi, *sposobu ukazuiącego*, temporis præsentis, *czasu teraznieyszego* numeri singularis, *liczby maley*, desinentem in is longum, *kończącą się na tę syllabę przedłużoną*, & infinitivum in ire, *a nieograniczony sposob tak*, út audio, audis, audire *słyszę*.

Modi sunt septem. *Sposobow iest siedm*, Indicativus, *Ukazuiący*, imperativus, *Roskazuiący*, Subjunctivus, *Złączaiący*, Optativus, *Żądaiący*, Potentialis, *Mogący*, Permissivus, *Dopuszczaiący*, & Infinitivus, *y Nieograniczony*, Tempora sunt, quinque, *czasow iest pięć*, Præsens, *Teraznieyszy*, Præteritum imperfectum, *Przyszły niedoskonały*, Præteritū perfectum, *przeszły doskonały*, Præteritum plus quam perfectú, *Przeszły więcey niżdoskonały*. Futurú *przyszły*, Numeri sunt duo, *liczby są dwie*, singularis *mała* út pingo *iako maluię* Pluralis, *Wielka* út pingimus *iako maluiemy*, Personæ sunt tres, *Osob iest trzy*, prima út ego dico, *pierwsza iako mowię*. nos dicimus, *my mowiemy*, secunda *druga*, tu dicis, *ty mowisz*, vos dicitis *wy mowicie*, tertia *trzecia*, ille dicit, *on mowi*, illi dicunt, *oni mowią*.

Participium quid est! *Uczęstnik co iest!* Pars orationis declinabilis, *Część mowy sklaczaiącey się*, Accidentia Nominis & Verbi habens, *Przypadki, Imienia y słowa maiąca* út scribens, *iako piszący* orans, *modlący się* Accidentia sunt septem, *Przypadkow iest siedm*,

 Figu-

Figura *Wyobrażenie*, Tempus, *Czas*, Significatio, *Znaminowanie*. Genus *Rodzay*, Declinatio, *Staczanie*, Numerûs, *Liczba*, Casus, *Spadek*. Figuræ sunt trés, *Wyobrażenia iest troie*, simplex, *proste*, ut dans, *iako daiący*, composita, *złożone*, ut condens *iako wystawiaiący*, decomposita, *więcey niż złożone*, út abscondens, *iako ukrywaiący*. Tempora sunt tria, *Czasow iest trzy*, præsens, *teraznieyszy*, út videns, *iako widzący*, præteritum, *przeszły* ut visus, *iako widziany*, futurum, *przyszły*, ut visurus, *iako maiący widzieć*, videns *maiący bydź widziany*, significationes sunt quatuor *Znaczenia iest czworo*, Activa, *sprawuiące*, ut mittens *iako posyłaiący*, missurus, *maiący, posłać* passiva, *Cierpiący*, út missus, *iako posłany* mittendus, *maiący bydź posłany*. Neutralis, *Oddzielne*, ut clamans, *iako wołaiący*. Communis, *Pospolite*, üt recordans, *iako pamiętaiący*. Genera sunt quatuor, *Rodzaiow iest cztery*, Masculinum. *Męski* út scriptus, *iako pisany*, Fæminitum, *Niewieści*, ut scripta *iako pisana*. Neutrum, *Oddzielny*, ut scriptum *iako pisane*, Omne *Wszelki*, út faciens, *iako czyniący* Declinatiónes sunt tres, *Staczania iest troie*, prima, *pierwsze*, secunda, *drugie*, tertia, *trzecie*- Numeri sunt duo, *Liczby są dwie* singularis, *mała*, ut tenens, *iako trzymaiący*, pluralis, *wielka*, út tenentes, *iako trzymaiący*. Casus sunt sex sequëntes, *Spadkow iest sześć następuiących*. Nu-

Numero ſingulari *w małey liczbie.*
Nominat. hic: Legens, *w Mia: ten Czytaiący.*
Gen: hujus legentis, *w Rodz: tego czytaią.*
Dativo huic legenti, *w Dawa: temu czyta:*
Accuſat: hunc legen: *w Oska: tego czytaią:*
Vocativo ô legens *w Wzy: o czytaiący.*
Abla: ab hoc legente vel i *w Odb: od tego czyt:*
Numeró Plurali *w wielkiey Liczbie.*
Nominat: hi legentes *w Mianu: ci czytaiący.*
Gen: horum legentiũ *w Rodz: tych czytaiących*
Dativo his legentibus *w Dawa: tym czytaią:*
Accuſat: hos legentes *w Oskarz tych czyta:*
Vocativo ô legentes *w Wzywa: o czytaiący.*
Abla: ab his legentibus *w Odbie: od tych czyta:*

Adverbium quid est? *Przysłowie co iest?* Pars orationis indëclinabilis. *Część mowy niestaczaiącey się,* quæ Adjuncta verbo, *ktora złączona z słowem,* aut Nomini, *albo Imieniem,* aut Participio, *albo z Uczestnikiem:* aut alteri Adverbio, *albo z inſzem Przysłowiem.* ejus ſignificationem determinat *iego znaczenie kończy,* ut bene studet, *iak dobrze się uczy,* ſemper diligens, *zawſze pilny.* Accidentia in adverbio ſunt tria. *Przypadkow w przysłowiu iest trzy,* Figura, *Wyobrażenie,* Species *Kształt,* & Comparatio, *i Przyrownanie.* Figuræ ſunt tres, *Wyobrażenia iest troie,* ſimplex ut faciliter, *proste iako łatwo,* compoſita, *złożone,* ut dificiliter, *iako trudno* decompoſita, *więcey niż złożone,* ut perdiffi-

culter

culter, *iako bardzo trudno*, Species ſunt duæ, *Kſztaltow iest dwa*, Primitiva ut nunc ſemper *początkowy iako teraz zawſze*, Derivativa, *pochodzący*, út br viter perfećté, *iako krotko doskonale*. Gradus comparationis ſunt tres, *stopniow przyrowniwania iest trzy*, Poſitivus, *przedni* ùt pulchrè, *iako pięknie*. Comparativus, *Przyrownywaiący*, ùt pulchrius, *iako piękniey* Superlativus. *Przèwyżſzaiący*, ùt pulcherimè, *iako naypiękniey*.

Conjunćtio quid est? *Złączénie co iest?* Pars orationis indeclinabilis, *Część mowy nie. staczaiącey się*, conjungens, vel etiam disjungens, *złączaiące albo też rozłączaiące*, voces aut ſententias, *słowa, albo sentencye*, ùt ſed, ſivè, *iako ale, lubo*. Conjunćtiones Orationis Præpoſitivi ſunt istæ, *złączenia początku pierwiey położone są te*, ac, in, an, *czyli* aut *albo* namque, *albowiem*. neque *ani*, quapropter, *przetoż*, quanquam, *aczkolwiek* & cætera, *i inſze słowa*. Conjunćtiones Ordinis Postpoſitivi ſunt istæ, *Złączenie porządku potym położonego są te*: autem, *zaś* enim *bowiem*, quidem, *zaiste*, quoque, *też*, veró. *zaś*, que *i* vel, *albo nie*, *czyliż*. Conjunćtiones Ordinis Communis ſunt istæ. *Złączenia porządku poſpolitego są te*, a oquin, *inaczey*, duntaxat, *tylko*, ergo, *więc*, etiamſi, *chociaż*, idcirco, *dlatego*, quia, *bo*, quod, *że*, & cætera *i inſze*.

Præ-

Præpositio quid est? *Przekładanie co iest?* est Vox, *iest Słowo*, que aliis Orationis partibus feré præponitur, *ktore przed inszemi Mowy częściami prawie położone bywa*, ùt, ad' *iako do*, pro, *zà*, *i insze*. Præpositiones sunt duplices, *Przekładania są dwoiakie*, aliæ sunt quæ habens Casum Accusativum, *iedne są ktore maią Spadek Oskarzaiący*. aliæ quæ habent Casum Ablativum, *insze ktore maią spadek odbieraiący*. Accusativum habentes sunt istæ, *Oskarzaiący spadek maiące są te*, quæ ponuntur cum suo casu, *które się kładą z swoim spadkiem*, ud ad, *iako do*, ad Scholam, *do Szkoły*, apud, *u* apud Fratrum, *u Brata* ante, *przed* ante meridiem, *przed południem*, occis circum, circiter, circa, *około* circa occasum Solis, *około zachodu Słońca*, extra Portam, *za Bramą*, infra, *niżey*, infra Mensam, *niżey Stołu*, inter Religiosos, *między Zakonnikami* inter duas Septimanas, *między dwiema Niedzielami*, juxta legem, *według prawa* ob spem, *dla nadzieie*, penes parientem, *przy ścianie*, per, *pzrez*, per diem, *przez dzień*, post Contionem, *po Kazaniu*, præter, *oprocz* præter iutentionem, *oprocz intencyi*, própè Ecclesiam, *blisko Kościoła*, propter sanitatem *dla zdrowia*, secundum opinionem, *według mniemania*, supra vires, *nad siły*, secus viam *wedle drogi*, trans fluvium, *ztamtey strony rzeki*, ultra merita, *nad zasługi*, contra hostem

prze-

przeciwko nieprzyiacielowi, erga Discipulŭ, *przeciwko Uczniowi*, adversus & adversum vicinum. *przeciwko sasiadowi*, Præpositiones, Ablativum regentes sunt istæ, *Przekładania od dalaiący spadek maiące są te*: absq; *bez*, absq; consensu, *bez pozwolenia*, cum libris, *z ksiąz-kami*, coram Judice, *przed Sędzią*, de realitate *o rzetelnośći*, palam Studiosis *iawnie przed Studentami*, præ timore, *dla boiaźni*, pro pecuniis, *za pieniądze*, sine amico, *bez przyiaciela* á parente, *od Rodzica*, è militibus, *z żołnierzow* ab igne, *od ognia*, ex aliis *z inszych* abs quolibet, *od każdego*, crure tenus, *po goleni*. in scamno, *na ławie*, sub lapide, *pod kamieniem*, super fronde, *na gałęzi*.

Quid est Interjectio? *Co iest wdanie?* est vox indeclinabilis, *iest głos niestaczaiący się*, affectum animi significans *affekt umysłu znaczący* ut ah. *ach*, euge, *chey*, eja, *nuż*, haha, *chacha*, hei, *hey niestetyż*, hem, *czegoż* heus *hey słysz*, o! utinam, *boday*- papæ, *ba wey*, vah, *otoż oto tobie*, væ *biada*.

Laudo Verbum Activum, *Chwalę iest Słowo sprawuiące* figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego*, Modi Indicativi, *sposobu ukazuiącego*, temporis præsentis, *czasu terazniey-szego*, Numeri singularis, *Liczby małey*, Personæ primæ, *Osoby pierwszey*, Conjugationis primæ, *Sprzężenia pierwszego*, quod conjugatur sic, *ktore się Sprzęga tak*.

Ego

Ego laudo, *Ja chwalę*. tu laudas, *ty chwalisz*, ille laudat *on chwali*. Pluraliter *W wielkiey liczbie*, nos laudamus, *my chalemy*, vos laudatis, *wy chwalicie*, illi laudant, *oni chwalą*. Præteritum imperfectum, *Przeszły niedoskonały czas* singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudabam. *Ja chwaliłem*, tu laudabas *ty chwaliłeś*, ille laudabat, *on chwalił*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*. nos laudabamus, *my chwaliliśmy*, vos laudabatis, *wy chwaliliście* illi laudabant, *oni chwalili*. Præteritum perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudavi. *Ja pochwaliłem*, tu laudavisti, *ty pochwaliłeś*, ille laudavit *on pochwalił*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudavimus, *my pochwaliliśmy* vos laudavistis *wy pochwaliliście*, illi laudaverunt, vel laudavere *oni pochwalili*. Præteritum plusquam perfectu, *Przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudaveram, *Ja pocwaliłem był*, tu laudaveras, *ty pochwaliłeś był*, ille laudawerat, *on pochwalił był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudaveramus, *my pochwaliliśmy byli*, vos laudaveratiś, *wy pochwaliliście byli*, illi laudaverant, *oni pochwalili byli*. Futurum, *Przyszły czas*. singulariter, *w małey liczbie* Ego laudabo, *Ja będę chwalił*, *albo pochwalę* tu laudabis, *ty będziesz chwalił albo pochwalisz*, ille laudabit, *on będzie chwalił albo pochwa-*

chwa-

chwali. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nôs laudabamus, *my będziemy chwalić albo pochwalemy*, vos laudabitis, *wy będziecie chwalić albo pochwalicie.* illi laudabunt, *oni będą chwalić albo pochwalą.*

Imperativus *M*odus habet tempora duo. *Rozkazuiący ſposob ma czasow dwa.* præſens, *teraznieyſzy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, tu lauda, *ty chwal*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos laudate, *wy chwalcie*, Futurum, *przyſzły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, tu laudato, *ty chwal więc albo potym*, ille laudato, *on niech chwali potym*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos laudatote, *wy chwalcie potym*, illi laudando, *oni niech chwalą więc albo potym.*

Subjunctivus Modus hábet tempora quinque. *Złączaiący ſposob ma czasow pięć*, præſens, *teraznieyſzy czas*. ſingulariter, *w małey liczbie*, Ego laudem, *Ja niechay chwalę*, tu laudes *ty chwal*, ille laudet, *on niechay chwali.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudemus, *my chwalmy*, vos laudetis, *wy chwalcie*, illi laudent, *oni niech chwalą.* Præteritum Imperfectum, *Przeſzły niedoskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, Ego laudarem, *Ja chwaliłbym*, tu laudares, *ty chwaliłbyś*, ille laudaret, *on chwaliłby*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudaremus, *my chwalilibyſmy*, vos laudaretis, *wy chwalilibyście*, illi lau-

da-

darent, *oni chwaliliby*. Præteritum perfectum *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*. Cum egó laudaverim, *Gdy ia pochwaliłem*, cum tu laudaveris, *gdyś ty pochwalił*, cùm ille laudaverit, *gdy on pochwalił*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cùm nos laudaverimus, *gdyś my pochwalili*, cùm vos laudaveritis, *gdyście wy pochwalili*, cùm illi laudaverint, *gdy oni pochwalili*. Præteritum plus quam perfectum. *Przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudavissem. *Ja pochwaliłbym był*, tu laudavisses, *ty pochwaliłbyś był*, ille laudavisset, *on pochwaliłby był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudavissemus, *my pochwalilibyśmy byli*, vos laudavissetis, *wy pochwalilibyście byli*, illi laudavissent, *oni pochwaliliby byli*. Futurum, *Przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cùm ego laudavero, *gdy ia pochwalę albo chwalić będę*, cùm tu laudaveris. *gdy ty pochwalisz albo chwalić będziesz*, cùm ille laudaverit, *gdy on pochwali albo chwalić będzie*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cúm nos laudaverimus, *gdy my pochwalemy albo chwalić będziemy*, cùm vos laudaveritis, *gdy wy pochwalicie albo gdy chwalić będziecie*, cum illi laudaverint, *gdy oni pochwalą, albo chwalić będą*.

Infinitivus Modus habet tempora quinque. *Nieograniczony sposob ma czasow pięć*.

Præ-

Præsens & præteritum imperfectum *Teraznieyszy przeszły niedoskonały czas*, ut laudare *iako chwalić*. Præteritum plus quam perfectũ, *Przeszły więcey niż doskonały czas*, ut laudavisse. *iako chwalić było*. Futurum. *Przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, esse laudaturum, *że ten będzie chwalić*, esse laudaturam, *że ta będzie chwalić* esse laudaturum, *że one będą chwalić*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, esse laudaturos, *że ci będą chwalić*, esse laudaturas, *że te będą chwalić*, esse laudatura, *że one będą chwalić*. Gerundia sunt tria. *Noszące są trzy*, laudandi, *chwalenia*, laudando, *chwaląc*, laudandum *potrzeba chwalić*. Supina sunt duo: *Konieczne są dwa*, laudatũ *chwalić*, laudatu, *ku chwaleniu*, Participia significationis activæ sunt duo *Uczęstnikow znaczenia sprawuiącego iest dwa*, præsens *teraznieyszy*, ut laudans, *iako chwalący*, Futurũ, *Przyszły czas*, ut laudaturus, *iako maiący chwalić*.

Indicativus Modus habet tempora quinque. *Ukazuiący sposob ma czasow pięć:* Præsens *teraznieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*. Ego laudor, *mnie chwalą*, tu laudaris vel laudare, *ciebie chwalą*, ille laudatur, *onego chwalą*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*, nos laudamur, *nas chwalą*, vos laudamini, *was chwalą*, illi laudantur, *onych chwalą*. Præteritum imperfectum: *Przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie* ego laudabar

mnie chwalono, tu laudabaris, vel laudabare, *ciebie chwalono*, ille laudabatur, *onego chwalono*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*: nos laudabamur, *nas chwalono*, vos laudabamini, *was chwalono*, illi laudabantur, *onych chwalono*. Preteritum perfectum: *Przeszły doskonały czas*: singulariter: *w małey liczbie*: Ego sum vel fui laudatus, *Ja iestem albo byłem pochwalony. albo też mnie pochwalono*, tu es vel fuisti laudatus, *ty iesteś albo byłeś pochwalony*, ille est vel fuit laudatus, *on iest albo był pochwalony*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*, nos sumus vel fuimus laudati, *my iesteśmy albo byliśmy pochwaleni albo też nas pochwalono*, vos estis v. fuistis laudati, *wy iesteście albo byliście pochwaleni*, illi sunt v. fuerunt laudati, *oni są albo byli pochwaleni*. Præteritum plus quam perfectum, *Przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*. Ego eram vel fueram laudatus, *Ja byłem dawno pochwalony*, tu eras vel fueras laudatus, *ty byłeś dawno pochwalony*, ille erat vel fuerat laudatus, *on był dawno pochwalony*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*: nos eramus vel fueramus laudaty, *my byliśmy dawno pochwaleni*, vos eratis vel fueratis laudati, *wy byliście dawno pochwaleni*, illi erant vel fuerant laudaty, *oni dawno byli pochwaleni*. Futurum: *Przyszły czas*: singulariter: *w małey liczbie*: Ego laudabor, *mnie*

będą chwalić albo ia będę chwalony. tu laudaberis vel laudabere, *ciebie będą chwalić albo ty będziesz chwalony*, ille laudabitur, *onego będą chwalić albo on będzie chwalony.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* nos laudabimur *nas będą chwalić albo my będziemy chwaleni*, vos laudabimini, *was będą chwalić albo wy będziecie chwaleni*, illi laudabuntur, *onych będą chwalić albo oni będą chwaleni.* Imperativus Modus habet tempora duo. *Rozkazuiący sposob ma czasow dwa* præsens, *teraznieyszy czas*, singulariter: *w małey liczbie:* tu laudare, *ciebie niech chwalą.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* vos laudamini, *was niech chwalą.* Futurum: *Przyszły czas:* singulariter *w małey liczbie:* tu laudator, *ty będziesz chwalony*, laudator ille *niech będzie on chwalony potym.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* vos laudaminor, *wy będziecie potym chwaleni* illi laudantor, *oni potym niech będą chwaleni.*

Subjunctivus Modus habet tempora quinque *Złączaiący sposob ma czasow pięc.* præsens *teraznieyszy czas*, singulariter *w małey liczbie:* Ego lauder, *mnie niech chwalą*, tu lauderis vel laudere, *ciebie niech chwalą*, ille laudetur, *onego niech chwalą.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* nos laudemur, *nas niechay chwalą*, vos laudemini, *was niechay chwalą*, illi laudentur, *onych niechay chwalą* [illegible]

imperfectum: *Przeszły niedoskonały czas*, singulariter: *w małey liczbie:* Ego laudarer, *mnie chwalonoby*, tu laudereris vel laudarere *ciebie chwalonoby*, ille laudaretur, *onegoby chwalono albo chwaliliby go.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie*, nos laudaremur, *nas chwalonoby*, vos laudaremini, *was chwalonoby, albo chwaliliby was*, illi laudarentur, *onychby chwalono albo chwaliliby ich.* Præteritum perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter: *w małey liczbie:* cum ego sim vel fuerim laudatus, *gdy ia iestem albo byłem pochwalony*, cum tu sis vel fueris laudatus, *gdy ty iesteś albo byłeś pochwalony*, cum ille sit vel fuerit laudatus, *gdy on iest albo był pochwalony.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie.* cum nos simus vel fuerimus laudati, *gdy my iesteśmy albo byliśmy pochwaleni*, cum vos sitis vel fueritis laudati, *gdy wy iesteście albo byliście pochwaleni*, cum illi sint vel fuerint laudati, *gdy oni są albo byli pochwaleni.* Preteritum plus quam perfectum: *Przeszły więcey niż doskonały czas:* singulariter: *w małey liczbie:* Ego essem vel fuissem laudatus, *Ja byłbym był pochwalony*, tu esses vel fuisses laudatus, *ty byłbyś był pochwalony*, ille esset vel fuisset laudatus, *on byłby był pochwalony*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos essemus vel fuissemus laudati, *my bylibyśmy byli pochwaleni*, vos essetis vel fuissetis laudati, *wy bylibyście*

ście

ście byli pochwaleni, illi essent vel fuissent laudati, *oni byliby byli pochwaleni* Futurũ *Przyszły czas:* singulariter: *w małey liczbie:* Ego ero vel fuero laudatus. *Ja będę pochwalony*, tu eris vel fueris laudatus, *ty będziesz pochwalony*, ille erit vel fuerit laudatus, *on będzie pochwalony*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* nos erimus vel fuerimus laudati, *my będziemy pochwaleni*, vos eritis vel fueritis laudati, *wy będziecie pochwaleni*, illi erunt vel fuerunt laudati, *oni będą pochwaleni*.

Infinitivus Modus habet tempora quinque. *Nieograniczony sposob ma czasow pięć.* Praesens & praeteritum imperfectum. *Teraźnieyszy i Przeszły niedoskonały czas*, laudari, *być chwalonym*. Praeteritum perfectum & plus quam perfectum. *Przeszły niedoskonały i więcey niż doskonały czas.* Singulariter: *w małey liczbie:* esse vel fuisse laudatum, *być było pochwalonym*, laudatam *pochwaloną*. laudatum, *pochwalone*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*: esse vel fuisse laudatos, *być było pochwalonemi*, laudatas *także*, laudata *być pochwalone*. Futurum: *Przyszły czas.* singulariter: *w małey liczbie:* laudatum iri vel esse laudandum, *że ten będzie pochwalony*, laudandam, *że ta będzie pochwalona*, laudandum, *że to będzie pochwalone*. Pluraliter. *w wielkiey liczbie:* esse laudandos, *że będą chwaleni*, laudandas, *że te*

będą

chwalone. Participia signficationis paſsive ſunt duo, *uczestnikow znaczenia cierpiącego iest dwa*, præteritũ, *przeſzły*, ut laudatus, *iako pochwalony*, laudata, *pochwalona*, laudatũ, *pochwalone.* Futurũ, *przyszły czas*, ut laudandus, *iako maiący być pochwalony*, laudanda, *maiąca być pochwalona*, laudandum, *maiące być pochwalone.*

Doceo est verbnm activum, *uczę iest słowo ſprawuiące*, figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego*, conjug tionis ſecundæ, *stączania wtorego albo drugiega*, quod conjugatur sic: *ktore się ſprzęga tak:*

Indicativus modus habet tempora quinque, *okazuiący sposob ma czasow pięć.* Præſens, *teraźnieyſzy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego doceo, *ia uczę*, tu doces, *ty uczyſz* ille docet, *on uczy.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docemus, *my uczemy*, vos docetis, *wy uczycie*, illi docent, *oni uczą.* Præteritum imperfectum, *przeſzły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego docebam, *ia uczyłem*, tu docebas, *ty uczyłes*, ille docebat, *on uczył.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docebamus, *my uczyłiśmy*, vos docebatis, *wy uczyliście*, illi docebant, *oni uczyli.* Præteritũ perfectum, *przeſzły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego docui, *ia nauczyłem*, tu docuisti, *ty nauczyłeś*, ille docuit, *on nauczył.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos

docuimus, *my nauczyliśmy*, vos docuistis, *wy nauczyliście*, illi docuerunt vel docuere, *oni nauczyli*. Præteritum plus quàm perfectum, *przeſzły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego docueram, *ia uczyłem był*, tu docueras, *ty uczyłeś był*, ille docuerat, *on uczył był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docueramus, *my uczyliśmy byli*, vos docueratis, *wy uczyliście byli*, illi docuerant, *oni uczyli byli*. Futurum, *przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego docebo, *iá będę uczył*, tu docebis, *ty będzieſz uczył*, ille docebit *on będzie uczył*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docebimus, *my będziemy uczyć*, vos docebitis, *wy będziecie uczyć*, illi docebunt, *oni będą uczyć*.

Imperativus modus habet tempora duo, *roskazuiący ſposob ma czaſow dwa*, præſens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, tu doce, *ty ucz*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos docete, *wy uczcie*. Futurum, *przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, tu doceto, *ty ucz potym*, ille doceto, *on niech uczy potym*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos docetote, *wy uczcie więc albo potym*, illi docento, *oni niech uczą więc albo potym*.

Subjunctivus modus habet tempora quinque, *złączaiący ſpoſob ma czaſow pięć*. Præſens, *teraźnieyſzy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego doceam, *iá niech uczę*, tu doceas,

ty

ty ucz, ille doceat, *on niech uczy.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos doceamus, *my uczmy*, vos doceatis, *wy uczcie*, illi doceant, *oni niech uczą*. Præteritum imperfectum, *przeſzły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego docerem, *ia uczyłbym*, tu doceres, *ty uczyłbyś*, ille doceret, *on uczyłby*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos doceremus, *my uczylibyśmy*, vos doceretis, *wy uczylibyście*, illi docerent, *oni uczyliby*. Præteritum perfectum, *przeſzły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego docuerim, *gdy ia nauczyłem*, cum tu docueris, *gdyś ty nauczył*. cũ ille docuerit, *gdy on nauczył*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos docuerimus, *gdyśmy nauczyli*. cum vos docueritis, *gdyście wy nauczyli*, cum illi docuerint, *gdy oni nauczyli*. Præteritum plus quàm perfectũ, *przeſzły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego docuiſsem, *ia uczyłbym był*, tu docuiſses, *ty uczyłbyś był*, ille docuiſset, *on uczyłby był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docuiſsemus, *my uczylibyśmy byli*, vos docuiſsetis, *wy uczylibyście byli*, illi docuiſsent, *oni uczyliby byli*. Futurũ, *przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego docuero, *gdy ia będę uczył*, cũ tu docueris, *gdy ty będzieſz uczył*, cum ille docuerit, *gdy on będzie uczył*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos docuerimus, *gdy my będziemy uczyć*, cum vos docueri-

cueritis, *gdy wy będziecie uczyc*, cum illi docuerint, *gdy oni będą uczyć.*

Infinitivus modus habet tempora quinque, *nieograniczony ſposob ma czaſow pięć.* Præſens, & præteritum imperfectum, *teraźnieyſzy i przeſzly niedoskonaly czas*, ut docere, *iako uczyc.* Præteritũ perfectum & plus quàm perfectum, *Przeſzly i więcey niż doskonaly czas*, docuiſſe, *uczyc bylo.* Futurum, *przyſzly czas* singulariter, *w maley liczbie*, eſse docturum, *że ten będzie uczyć*, eſse docturam, *że ta będzie uczyc*, eſse docturum, *że to będzie uczyć.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse docturos, *że ci będą uczyć*, eſse docturas, *że te będą uczyć*, eſse doctura, *że one będą uczyć.* Gerundia ſunt tria, *noſzące ſą trzy*, docendi, *uczenia*, docendo, *ucząc*, docendũ *potrzeba uczyć.* Supina ſunt duo, *konieczne ſą dwa*, doctum, *uczyć*, doctu, *ku uczeniu.* Participia ſignificationis activæ ſunt duo, *uczestnikow znaczenia sprawuiącego iest dwa.* Præſens, *teraźnieyſzy*, ut docens, *iako uczący.* Futurum, *przyſzly czas*, ut docturus, *iako maiący uczyć*, doctura, *maiąca uczyć*, docturum, *maiące uczyć.* Indicativus modus habet Tempora quinque, *ukazuiacy ſposob ma czaſow pięć.* Præſens *teraźnieyſzy czas*, singulariter, *w maley liczbie*, ego doceor, *mnie uczą*, tu doceris vel docere, *ciebie uczą*, ille docetur, *onego uczą.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docemur,

nas uczą, vos docemini *was uczą*, illi docen-
tur, *onych uczą*. Præteritum imperfectū, *prze*
ſzły niedoskonały czas, ſingulariter, *w małey*
liczbie, ego docebar, *mnie uczono*, tu doceba-
ris vel docebare, *ciebie uczono*, ille docebatur
onego uczono. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*,
nos docebamur, *nas uczono*, vos docebamini,
was uczono, illi docebantur, *onych uczono*.
Præteritum perfectum, *przeſzły doskonały*
czas, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego ſum
vel fui doctus, *ia iestem albo byłem uczony*,
tu es vel fuiſti doctus, *ty iesteś albo byłeś uczo*
ny, ille eſt v. fuit doctus, *on iest albo był uczo-*
ny. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos ſumus v.
fuimus docti, *my iesteśmy albo byliśmy ucze-*
ni, vos eſtis v. fuiſtis docti, *wy iesteście albo*
byliście uczeni, illi ſunt v. fuerunt docti, *oni ſą*
albo byli uczeni. Præteritū plus quàm perfe-
ctum, *przeſzły więcey niż doskonały czas*,
ſingulariter, *w małey liczbie*, ego eram v. fue-
ram doctus, *ia byłem dawno uczony*, tu eras
vel fueras doctus, *ty byłeś dawno uczony*, ille
erat vel fuerat doctus, *on był dawno uczony*.
Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos eramus vel
fueramus docti *my byliśmy dawno uczeni*, vos
eratis v. fueratis docti, *wy byliście dawno ucze*
ni, illi erant vel fuerant docti, *oni byli dawno*
uczeni. Futurum, *przyſzły czas*, ſingulariter,
w małey liczbie, ego docebor, *mnie będą*
uczyć, tu doceberis vel docebere, *ciebie będą*

uczyć, ille docebitur, *onego będą uczyć*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docebimur, *nas będą uczyć*, vos docebimini, *was będą uczyć*, illi docebuntur, *onych będą uczyć*.

Imperativus modus habet tempora duo, *rozkazuiący sposob ma czasow dwa*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w maley liczbie*, tu docere, *ciebie niech uczą*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos docemini, *was niech uczą*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w maley liczbie*, docetor tu, *niechay cię uczą potym*, docetor ille *onego niech uczą potym*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos doceminor, *was niech uczą potym*, illi docentor, *onych niech uczą potym*.

Subjunctivus modus habet tempora quinque, *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præsens *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w maley liczbie*, ego docear, *mnie niech uczą*, tu docearis vel doceare, *ciebie niech uczą*, ille doceatur, *onego niech uczą*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos doceamur, *nas niech uczą*, vos doceamini, *was niech uczą*, illi doceantur, *onych niech uczą*. Præteritum imperfectú, *przeszły niedoskonały czas*, singulariter *w maley liczbie*, ego docerer, *mnie uczonoby*, tu docereris vel docerere, *ciebie uczonoby*, ille doceretur, *onego uczonoby*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie* nos doceremur, *nas uczonoby*, vos doceremini *was uczonoby*, illi docerentur, *onych uczono*

by

by. Præteritum perfectũ, *przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego sim vel fuerim doctus, *gdy ia iestem albo bytem uczony*, cum tu sis v. fueris doctus, *gdy ty iesteś albo byłeś uczony*, cum ille sit vel fuerit doctu, *gdy on iest olbo był uczony*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos sumus v. fuerimus docti, *gdy my iesteśmy albo byliśmy uczeni*, cum vos sitis v. fueritis docti, *gdy wy iesteście albo byliście uczeni*, cũ illi sint v. fuerint docti, *gdy oni są, albo byli uczeni*. Præteritum plus quàm perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego essem v. fuissem doctus, *ia byłbym był uczony*, tu esses v. fuisses doctus, *ty byłbyś był uczony*, ille esset v. fuisset doctus, *on byłby był uczony*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos essemus vel fuissemus doct., *my bylibyśmy byli uczeni*, vos essetis vel fuissetis docti *wy bylibyście byli uczeni*, illi essent vel fuissent docti, *oni byliby byli uczeni*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego ero vel fuero doctus, *gdy ia będę uczony*, cum tu eris vel fueris doctus, *gdy ty będziesz uczony*, cum ille erit vel fuerit doctus, *gdy on będzie uczony*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos erimus vel fuerimus docti, *gdy my będziemy uczonemi*, cum vos eritis vel fueritis docti, *gdy wy będziecie uczonemi*, cum illi erunt v. fuerunt docti, *gdy oni będą uczonemi*.

Infi-

Infinitivus modus habet tempora quinque. *nieograniczony sposob ma czasow pięć.* Præsens, & præteritum imperfectum, *teraźnieyszy i przeszły niedoskonały czas*, doceri, *bydź uczonym.* Præteritum perfectum & plus quàm perfectum, *przeszły doskonały i więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, esse vel fuisse doctum, *bydź było uczonym*, doctam, *uczoną*, doctum, *uczone.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, esse vel fuisse doctos, doctas, docta, *bydź było uczonemi.* Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, doctum iri vel esse docendum, *że ten będzie uczony*, docendam, *że ta będzie uczona*, docendum, *że to będzie uczone.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, esse docendos, *że ci będą uczeni*, docendas, *że te będą uczone*, docenda, *że one będą uczone.* Participia significationis passivæ sunt duo, *uczestnikow znaczenia cierpiącego iest dwa.* Præteritum, *przeszły.* doctus, *uczony*, docta, *uczona*, doctum, *uczone.* Futurum, *przyszły czas*, docendus. *maiący bydź uczony*, docenda, *maiąca bydź uczona*, docendum, *maiące bydź uczone.*

Indicativus modus habet tempora quinque, *ukazuiący sposob ma czasow pięć.* Præsens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie.* ego lego, *ia czytam*, tu legis, *ty czytasz*, ille legit, *on czyta.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,*

bie,

bie, nos legimus, *my czytamy*, vos legitis, *wy czytacie*, illi legunt, *oni czytaią*. Præteritum imperfectum, *przeſzły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legebam, *ia czytałem*, tu legebas, *ty czytałeś*, ille legebat, *on czytał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legebamus, *my czytaliśmy*, vos legebatis, *wy czytaliście*, illi legebant, *oni czytali*. Præteritum perfectum, *przeſzły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legi, *ia czytałem*, tu legisti, *ty czytałeś*, ille legit, *on czytał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legimus, *my czytaliśmy*, vos legistis, *wy czytaliście*, illi legerunt vel legere, *oni czytali*. Præteritum plus quàm perfectum, *przeſzły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legeram, *ia czytałem był*, tu legeras, *ty czytałeś był*, ille legerat, *on czytał był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legeramus, *my czytaliśmy byli*, vos legeratis, *wy czytaliście byli*, illi legerant, *oni czytali byli*. Futurnm, *przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legam, *ia będę czytał*, tu leges, *ty będzieſz czytał*, ille leget, *on będzie czytał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legimus, *my będziemy czytać*, vos legetis, *wy będziecie czytać*, illi legent, *oni będą czytać*.

Imperativus modus habet tempora duo, *roskazuiący ſpoſob ma czasow dwa*. Præſens

tera-

teraźnieyszy czas, singulariter, *w małey liczbie*, tu lege, *ty czytay*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos legite, *wy czytaycie*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, tu legito, *ty czytay potym*, ille legito, *on niech czyta potym*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos legitote, *wy czytaycie potym*, illi leguntur, *oni niech czytaią potym*.

Subjunctuvus modus habet tempora quinque, *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præsens *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legam, *ia niech czytam*, tu legas, *ty czytay*, ille legat, *on niech czyta*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legamus, *my czytaymy*, vos legatis, *wy czytaycie*, illi legant, *oni niech czytaią*. Præteritum imperfectum. *przeszły nie doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legerem, *ia czytałbym*, tu legeres, *ty czytałbyś*, ille legeret, *on czytałby*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legeremus, *my czytalibyśmy*, vos legeretis, *wy czytalibyście*, illi legerant, *oni czytaliby*. Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, singulariter *w małey liczbie*, cum ego legerim, *gdym ia czytał*, cum tu legeris, *gdyś ty czytał*, cum ille legerit, *gdy on czytał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos legerimus, *gdyśmy czytali*, cum vos legeritis, *gdyście wy czytali*, cum illi legerint, *gdy oni czytali*. Præteritum plus quàm perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*,

go legiſsem, *czytałbym był*, tu legiſses, *ty czytałbyś był*, ille legiſset, *on czytałby był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legiſsemus, *my czytalibyśmy byli*, vos legiſsetis, *wy czytalibyście byli*, illi legiſsent, *oni czytaliby byli*. Futurum, *przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego legero, *gdy ia czytać będę*, cum tu legeris, *gdy ty czytać będzieſz*, cum ille legerit, *gdy on czytać będzie*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos legerimus, *gdy my czytać będziemy*, cum vos legeritis, *gdy wy czytać będziecie*, cum illi legerint, *gdy oni czytać będą*.

Infinitivus modus habet tempora quinque, *nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præſens, & præteritum imperfectū, *teraźnieyſzy y przeſzły niedoskonały czas*, legere, *czytać*. Præteritum perfectum & plus quàm perfectum, *przeſzły więcey niż doskonały czas*, legiſse, *czytać było*. Futurum, *przyſzły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, eſse lecturum, *że on będzie czytać*, eſse lecturam, *że ta będzie czytać*, eſse lecturum, *że to będzie czytać*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse lecturos, *że ci będą czytać*, eſse lecturas, *że te będą czytać*, eſse lectura, *że one będą czytać*. Gerundia ſunt tria, *noſzące ſą trzy*, legendi, *czytania*, legendo, *czytaiąc*, legendum, *potrzeba czytać*. Supina ſunt duo, *konieczne ſą dwa*, lectum, *czytać*, lectu, *ku czytaniu*. Participia

ſigni-

significationis activæ ſunt duo, *uczestnikow znaczenia ſprawuiącego iest dwa.* Præſens *teraźnieyſzy,* ut legens, *iako czytaiący.* Futurum, *przyſzły czas,* ut lecturus, *iako maiący czytać,* lectura, *maiąca czytać,* lecturum *maiące czytać.*

Infinitivus modus habet tempora quinque, *ukazuiący ſposob ma czasow pięć.* Præſens, *teraźnieyſzy czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego legor, *mnie czytaią,* tu legeris v. legere, *ciebie czytaią.* ille legitur, *onego czytaią.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos legimur, *nas czytaią,* vos legimini, *was czytaią,* illi leguntur, *onych czytaią.* Præteritum imperfectum, *przeſzły niedoskonały czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego legebar, *mnie czytano,* tu legebaris v. legebare, *ciebie czytano,* ille legebatur, *onego czytano.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos legebamur, *nas czytano,* vos legebamini, *was czytano,* illi legebantur, *onych czytano.* Præteritũ perfectũ, *przyſzły doskonały czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego ſum vel fui lectus, *ia iestem albo byłem czytany,* tu es v. fui lectus, *ty iesteś albo byłeś czytany,* ille est v. fuit lectus, *on iest albo był czytany.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos ſumus v. fuimus lecti, *my iesteśmy albo byliśmy czytani,* vos estis vel fuistis lecti, *wy iesteście albo byliście czytani,* illi ſunt vel fuerunt lecti, *oni ſą albo byli czytani.* Præteritum plus quàm per-

Perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego eram v. fueram lectus, *ia byłem dawno czytany*, tu eras v. fueras lectus, *ty byłeś dawno czytany*, ille erat v. fuerat lectus, *on był dawno czytany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos eramus v. fueramus lecti, *my byliśmy dawno czytani*, vos eratis vel fueratis lecti, *wy byliście dawno czytani*, illi erant v. fuerant lecti, *oni byli dawno czytani*. Futurũ *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legar, *mnie czytać będą*, tu legeris v. legere, *ciebie czytać będą*, ille legetur, *onego czytać będą*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legemur, *nas czytać będą*, vos legemini, *was czytać będą*, illi legentur, *onych czytać będą*.

Imperativus modus habet tempora duo, *rozkazuiący sposob ma czasow dwa*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, singular: *w małey liczbie*, tu legere, *ciebie niech czytaią*. Plural: *w wielkiey liczbie*, vos legimini, *was niech czytaią*. Futurũ, *przyszły czas*, singul: *w małey liczbie*, tu legitor, *ciebie potym niech czytaią*, ille legitor, *onego potym niech czytaią*. Plur: *w wielkiey licz:* vos legiminor, *was niech potym czytaią*, illi leguntor, *onych potym niech czytaią*.

Subjunctivus modus habet tempora quinque, *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præsens *teraźnieyszy czas*, singulariter *w małey liczbie*, ego legar, *mnie niech czytaią*, tu legaris vel legare, *ciebie niech czytaią*, ille legatur,

onego niechay czytaią. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legamur, *nas niechay czytaią*, vos legimini, *was niechay czytaią*, illi legantur, *onych niechay czytaią*. Præteritum imperfectum, *przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legerer, *mnie czytanoby*, tu legereris vel legerere, *ciebie czytanoby*, ille legeretur, *onego czytanoby*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legeremur, *nas czytanoby*, vos legeremini, *was czytanoby*, illi legerentur, *onych czytanoby*. Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego sim vel fuerim lectus, *gdy ia iestem albo byłem czytany* cum tu sis vel fueris lectus. *gdy ty iesteś albo byłeś czytany*, cum ille sit vel fuerit lectus. *gdy on iest albo był czytany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos simus vel fuerimus lecti, *gdy my iesteśmy albo byliśmy czytani*, cum vos sitis vel fueritis lecti. *gdy wy iesteście albo byliście czytani*, cum illi sint vel fuerint lecti, *gdy oni są albo byli czytani*. Præteritum plus quàm perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego essem vel fuissem lectus, *ia byłbym był czytany*, tu esses vel fuisses lectus, *ty byłbyś był czytany*, ille esset vel fuisset lectus, *on byłby był czytány*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos essemus vel fuissemus lecti, *my bylibyśmy byli czytani*

vos essetis vel fuissetis lecti, *wy bylibyście byli czytani*, illi essent vel fuissent lecti, *oni byliby byli czytani*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego ero vel fuero lectus, *gdy ia będę czytany*. cum tu eris vel fueris lectus, *gdy ty będziesz czytany*, cum ille erit vel fuerit lectus, *gdy on będzie czytany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos erimus vel fuerimus lecti, *gdy my będziemy czytani*, cum vos eritis vel fueritis lecti, *gdy wy będziecie czytani*, cum illi erunt vel fuerunt lecti, *gdy oni będą czytani*.

Infinitivus modus habet tempora quinque, *nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præsens & præteritũ imperfectũ, *teraźnieyszy i przeszły niedoskonały czas*, legi, *bydź czytanym*. Præteritum perfectum & plus quàm perfectũ, *przeszły doskonały i więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, esse vel fuisse lectum, *bydź było czytanym*, lectam, *czytaną*, lectum, *czytane*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, esse vel fuisse lectos, lectas, lecta, *bydź było czytanemi*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, lectum iri vel esse legendum, *że ten będzie czytany*, legendam, *że ta będzie czytana*, legendum, *że to będzie czytane*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, esse legendos, *że ci będą czytani*, legendas, legenda, *że te będą czytane*. Participia significationis pessivæ sunt duo, *Uczestnikowe zna-*

cze-

czenia cierpiącego iest dwa. Præteritum, *przeszły czas*, lectus, *czytany*, lecta, *czytana*, lectum, *czytane.* Futurum, *przyszły czas* legendus, *maiący być czytany*, legenda, *maiąca być czytana*, legendum, *maiące być czytane.*

Indicativus modus habet tempora quinque, *ukazuiący sposob ma czasow pięć.* Præsens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audio, *ia słyszę*, tu audis, *ty słyszysz*, ille audit, *on słyszy.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audimus, *my słyszemy*, vos auditis, *wy słyszycie*, illi audiunt, *oni słyszą.* Præteritũ imperfectũ, *przeszły niedoskonały czas* singulariter, *w małey liczbie*, ego audiebam, *ia słyszałem*, tu audiebas, *ty słyszałeś*, ille audiebat, *on słyszał.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audiebamus, *my słyszeliśmy*, vos audiebatis, *wy słyszeliście*, illi audiebant, *oni słyszeli.* Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audivi, *ia usłyszałem*, tu audivisti, *ty usłyszałeś*, ille audivit, *on usłyszał.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audivimus, *my usłyszeliśmy*, vos audivistis, *wy usłyszeliście*, illi audiverunt vel audivere, *oni usłyszeli.* Præteritum plus quàm perfectũ, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audiveram, *ia usłyszałem był*, tu audiveras, *ty usłyszałeś był*, ille audiverat, *on*

usły-

usłyſzałby był. Pluraliter. *wWielkiey liczbie*, nos audiveramus, *my usłyſzeliśmy byli*, vos audiveratis, *wy usłyſzeliscie byli*, illi audiverant, *oni usłyſzeli byli*. Futurum, *Przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audiam, *ia usłyſzę albo będę słuchał*, tu audies, *ty usłyſzyſz albo będzieſz słuchał*, ille audiet, *on usłyſzy albo będzie słuchał*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos audiemus, *my usłyſzemy, álbo będziemy słuchać*, vos audietis, *wy usłyſzycie, albo będziecie słuchać*. illi audient, *oni usłyſzą, albo będą słuchać*.

Imperativus Modus habet Tempora duo, *Roskazuiący Sposob ma Czasow dwa*. Præſens, *Teraźnieyſzy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, tu audi, *ty słuchay*. Pluraliter, *w Wielkieh liczbie*, vos audite, *wy słuchaycie*. Futurum, *Przyſzły czas*, singulariter. *w małey liczbie*, tu audito, *ty słuchay potym*, ille audito, *on niech słucha potym*. Plural: *w Wielkiey liczbie*, vos auditote, *wy słuchaycie potym*, illi áudiunto, *oni niech słuchaią potym*. Subjunctivus Modus habet Tempora quinque. *Złączaiący Spotob ma Czasow pięć*. Præſens, *Teraźnieyſzy czas*, singulariter. *w małey liezbie*, ego audiam, *ia niech słucham*, tu audias, *ty słuchay*, ille audiat, *on niech słucha*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos audiamus, *my słuchaymy*, vos audiatis, *wy słuchaycie*, illi audiant, *oni niech słuchaią*. Præteritum

imper-

imperfectum, *Przeſzły niedoskonały czas*, ſingulariter, *w Małey liczbie*, ego audirem, *iabym słuchał albo słyſzałbym*, tu audires, *ty słyszałbyś*, ille audiret, *on słyſzałby*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos audiremus, *my słuchaliśmy, albo słyſzelibyśmy* vos audiretis, *wy słuchalibyście*, illi audirent, *oni słuchaliby*. Præteritum perfectum, *Przeſzły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego audiverim, *gdym ia usłyſzał*, cum tu audiveris, *gdyś ty usłyſzał*, cum ille audiverit, *gdy on usłyſzał*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, cum nos audiverimus, *gdyśmy usłyſzeli*, cum vos audiveritis, *gdyście wy usłyſzeli*, cum illi audiverint, *gdy oni usłyſzeli*. Præteritum plus quàm perfectum, *Przeſzły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audiviſsem, *ia usłyſzałbym był*, tu audiviſses, *ty usłyſzałbyś był*, ille audiviſset, *on usłyſzałby był*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos audiviſsemus, *my usłyſzelibyśmy byli*, vos audiviſsetis, *wy usłyſzelibyście byli*, illi audiviſsent, *oni usłyſzeliby byli*. Futurum, *Przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego audivero, *gdy ia usłyſzę*, cum tu audiveris, *gdy ty usłyſzyſz*, cum ille audiverit, *gdy on usłyſzy*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, cum nos audiverimus, *gdy my usłyſzemy*, cum vos audiveritis, *gdy wy usłyſzycie*, cum illi audiverint, *gdy oni usłyſzą*.

Infi-

Infinitivus Mdus habet Tempora quinque, *Nieograniczony Spoſob ma Czaſow pięć*, Præſens, & Præteritum imperfectum, *Teraźnieyſzy. i Przeſzty niedoskonały czas*, audire, *słyſzeć*. Præteritum perfectum, & pl s quàm perfectum, *Przeſzły doskonały i więcey niż doskonały czas*, audiviſse, *słyſzeć było*. Futurum, *Przyſzły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, eſse auditurum, *że ten będzie słuchać*, eſse audituram, *że ta będzie słuchać*, eſse auditurum, *że to będzie słuchać*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, eſse audituros. *że ci będą słuchać*, eſse audituras, *że te będą słuchać*, eſse auditura, *że one będą słuchać*. Gerundia ſunt tria, *Noſzące ſą trzy*, audiendi, *słuchania*, audiendo, *słuchaiąc*, audiendum, *potrzeba słuchac*. Supina sunt duo, *Konieczne ſą dwa*, auditum, *słuchać*, auditu, *ku słuchaniu*. Participia ſignificationis Activæ sunt duo, *Uczestnikow znaczenia Sprawuiącego iest dwa*. Præſens, *Teraźnieyſzy czas*, ut audiens, *iako słyſzący*. Futurum, *Przyſzły czas*, ut auditurus, *iako maiący słuchać*, auditura, *maiąca słuchać*, auditurum, *maiące słuchać*.

Indicativus Modus habet Tempora quinque. *Ukazuiący Spoſob ma czasow pięć*. Præsens, *Teraźnieyſzy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audior, *mnie słuchaią*, tu audiris v. audire, *ciebie słuchaią*, ille auditur, *onego słuchaią*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos

audimur, *nás słuchaią*, vos audimini, *was słuchaią*, illi audiuntur, *onych słuchaią*. Præteritum imperfectum, *Przeszły niedoskonały czás*, singulariter, *w małey liczbie*, ego áudiebar, *Mnie słyszano*, tu audiebaris vel audiebare. *ciebie słyszano*, ille audiebatur, *onego słyszano*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos audiebamur, *nas słyszano*. vos audiebamini, *was słyszano*, illi audiebantur, *onych słyszano*. Præteritum perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego sum vel fui auditus, *Ja iestem albo byłem słyszany*, tu es vel fuisti auditus, *ty iesteś albo byłeś słyszany*, ille est v. fuit auditus, *on iest albo był słyszany*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos sumus vel fuimus auditi, *my iesteśmy albo byliśmy słyszani*, vos estis vel fuistis auditi, *wy iesteście albo byliście słyszani*, illi sunt vel fuerunt auditi, *oni są albo byli słyszani*. Præteritum plus quàm perfectum, *Przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego eram vel fueram auditus, *Ja byłem dawno słyszany*. tu eras vel fueras auditus, *ty byłeś dawno słyszany*, ille erat vel fuerat auditus, *on był dawno słyszany*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos eramus vel fueramus áuditi, *my byliśmy dawno słyszani*, vos eratis vel fueratis auditi, *wy byliście dawno słyszani*, illi erant vel fuerant auditi *oni dawno byli słyszani*. Futurum,

Przy-

Przyſzły czas, ſingulariter, *w małey liczbie.* ego audiar, *Mnie usłyſzą*, tu audieris vel audiere, *ciebie usłyſzą*, ille audietur, *onego usłyſzą*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos audiemur, *nas usłyſzą*, vos audiemini, *was usłyſzą*, illi audientur, *onych usłyſzą*.

Imperativus Modus habet Tempora duo, *Roskazuiący Sposob ma Czasow dwa*. Præſens, *Teraźnieyſzy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, tu audire, *ciebie niech słuchaią*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, vos audimini, *was niech słuchaią*. Futurum, *Przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, tu auditor, *ciebie potym niech słuchaią*, ille auditor, *onego potym niech słuchaią*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, vos audiminor, *was niech potym słuchaią*, illi audiuntur, *onych potym niech słuchaią*.

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque, *Złączaiący Spoſob ma Czasow pięć*. Præſens, *Teraźnieyſzy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego audiar, *mnie niechay słuchaią*, tu audiaris vel audiare, *ciebie niechay słuchaią*, ille audiatur, *onego niechay słuchaią*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos audiamur, *nas niechay słuchaią*, vos audiamini, *was niechay słuchaią*, illi audiantur, *onych niechay słuchaią*. Præteritum imperfectum, *Przeſzły niedoskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego audirer, *mnie słyſzanoby*, tu audireris v. audirere, *ciebie słyſzanoby*, ille audiretur, o-

nego

nego słyszanoby. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos audiremur, *nas słyszanoby*, vos audiremini, *was słyszanoby*, illi audirentur, *onych słyszanoby.* Præteritum perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie* cum ego sim vel fuerim auditus, *gdy ia iestem albo byłem słyszany*, cum tu sis vel fueris auditus, *gdy ty iesteś albo byłeś słyszany*, cum ille sit vel fuerit auditus, *gdy on iest albo był słyszany.* Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, cum nos simus vel fuerimus auditi, *gdy my iesteśmy albo byliśmy słyszani*, cum. vos sitis vel fueritis auditi, *gdy wy iesteście albo byliście słyszani*, cum illi sint vel fuerint auditi, *gdy oni są albo byli słyszani*, præteritū plus quàm perfectum. *Przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego essem vel fuissem auditus, *ia byłbym był słyszany*, tu esses vel fuisses auditus, *ty byłbyś był słyszany*, ille esset vel fuisset auditus, *on byłby był słyszany.* Pluraliter, *w Wielkiey liczbiey*, nos essemus vel fuissemus auditi, *my bylibyśmy byli słyszani*, vos essetis vel fuissetis auditi, *wy bylibyście byli słyszani*, illi essent vel fuissent auditi, *oni byliby byli słyszani.* Futurum, *Przyszły czas*,, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego ero vel fuero auditus, *gdy ia będę słyszany*, cum tu eris vel fueris audîtus, *gdy ty będziesz słyszany*, cum ille erit vel fuerit auditus, *gdy on będzie słyszany.* Pluraliter,

ter, *w Wielkiey liczbie,* cum nos erimus vel fuerimus auditi, *gdy my będziemy słyszani,* cum vos eritis vel fueritis auditi, *gdy wy będziecie słyszani,* cum illi erunt vel fuerunt auditi, *gdy oni będą słyszani.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque, *Nieograniczony Sposob ma Czasow pięć.* Præsens & præteritum imperfectum, *Teraźnieyszy i Przeszły niedoskonały czas,* audiri, *bydź słyszanym.* Præteritum perfectum & plus quàm perfectum, *Przeszły doskonały i więcey niż doskonały czas,* singulariter, *w małey liczbie* esse vel fuisse auditum, *bydź było słyszanym,* auditam, *słyszana,* auditum, *słyszane.* Pluraliter, *w Wielkiey liczbie,* esse vel fuisse auditos, auditas, audita, *bydź było słyszanemi.* Futurum, *Przyszły czas,* singulariter, *w małey liczbie,* auditum iri, vel esse audiendum, *że ten będzie słyszany,* audiendam, *że ta będzie słyszana.* Pluraliter, *w Wielkiey liczbie,* auditū iri, vel esse audiendos, *że ci będą słyszani,* audiendas, audienda, *że te będą słyszane.* Participia significationis Passivæ sunt duo, *uczestnikow znaczenia cierpiącego iest dwa.* Præteritum, *Przeszły,* auditus, *słyszany,* audita, *słyszana,* auditum, *słyszane.* Futurum, *Przyszły czas,* audiendus, *maiący bydź słyszany,* audienda, *maiąca bydź słyszana,* audiendum, *maiące bydź słyszane.*

Opta-

Optativus Modus habet Tempora quinque, *Żądaiący Sposob ma Czasow pięć* quibus additur utinam, *do ktorych się przydaią Osoby boday, albo day Boze*, Præsens, & præteritũ imperfectum, *Teraźnieyszy i przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, utinam ego audirem, *obym ia słyszał, álbo bodaiem słyszał albo day Boże abym słyszał* utinam tu audires, *obyś ty słyszał*, utinam ille audiret, *oby on słyszał*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, utinam nos audiremns, *obyśmy słyszeli*, utinam vos audiretis, *obyście wy słyszeli*, utinam illi audirent, *oby oni słyszeli*. Præteritũ perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, utinam ego audiverim, *obym ia usłyszał*, utinam tu audiveris, *obyś ty usłyszał*, utinam ille audiverit, *oby on usłyszał*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, utinam nos audiverimus, *obyśmy usłyszeli*, utinam vos audiveritis, *obyście wy usłyszeli*, utinam illi audiverint, *oby oni usłyszeli*. Præteritum plus quàm perfectum, *Przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, utinam ego audivissem, *ia bodaybym był usłyszał*, utinam tu audivisses *ty bodaybyś był usłyszał*, utinam ille audivisset, *on bodayby był usłyszał*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, utinã nos audivissemus, *bodaybysmy byli usłyszeli*, utinam vos audivissetis, *bodaybyście wy byli usłyszeli*, utinam illi audivissent, *oni boday*

byli

byli usłyſzeli. Futurum *Przyſzły czas,* ſingulariter, *w máley liczbie*, utinam ego audiam *∂ay Boże ábym ia potym usłyſzał*, utinam tu audias, *∂ay Boże abyś ty potym usłyſzał*, utinam ille audiat, *∂ay Boże áby on potym usłyſzał.* Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, utinam nos audiamus, *∂ay Boże ábyśmy potym usłyſzeli*, utinam vos audiatis, *∂ay Boże abyście wy potym usłyſzeli*, utinam illi audiant, *∂ay Boże aby oni potym usłyſzeli.*

Potentialis Modus habet Tempora quinque, *Mogący Spoſob ma Czaſow pięć*, & easdem terminationes, *i też ſame kończenia,* in omnibus temporibus, *we wſzystkich czasach*, & Perſonis, *i Oſobach*, quas habet Modus Subjunctivus, *ktore ma złączaiący Spoſob*, præter primam Perſonam, *oprocz pierwſzey Oſoby* numeri ſingularis, *liczby małey*, Temporis Futuri, *Czasu Przyſzłego*. quæ debet desinere in rim, non iro, *ktora się na tę syllabę powinna kończyć*, & explicatur hic Modus per hæc tria Verba, *i wykła∂a się Sposob przez te trzy Słowa*, poſsum, *mogę* debeo, *powinienem*, volo, *chcę*.

Permiſsivus Modus habet tempora quinque, *Dopuſzczaiący Sposob ma czasow pięć*, & terminationes eas omnes, *i kończenia te wſzystkie*, quas habet Modus Subjunctivus, *ktore ma Spoſob złączaiący*, & adduntur illi hæ duæ dictiones in Polonico, *i przy∂aią mu się te*

dwa słowa w Polskim, day to, daymy to, exempli gratia, *naprzykład, day to że iesteś bywały w rzecach,* sis verſatus in rebus *daymy to że się poprawią niedbalcy,* emendaverint negligentes.

SUm Verbum Substantivum, *Jestem Słowo Istotne* Generis Neutrius, *Rodzaiu Oddzielnego,* conjugationis anomalæ, *sprzążenia nierownego,* quod conjugatur sic, *ktore się sprząga tak.*

Indicativus Modus habet tempora quinque, *Ukazuiący Sposob ma czáſow pięć.* Præſens *Teraźnieyſzy czas,* ſingulariter, *w małey liczbie,* ego ſum, *ia iestem,* tu es, *ty iesteś,* ille est, *on iest.* Pluraliter, *w Wielkiey liczbie* nos ſumus, *my iesteśmy,* vos estis *wy iesteście,* illi ſunt, *oni są.* Præteritũ imperfectũ, *Przeſzły niedoskonały czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego eram, *ia bywałem,* tu eras, *ty bywałeś,* ille erat, *on bywał.* Pluraliter, *w Wielkiey liczbie,* nos eramus, *my bywaliśmy,* vos eratis, *wy bywaliście,* illi erant *oni bywali.* Præteritum perfectum, *Przeſzły doskonały czas,* ſingulariter, *w małey liczbie,* ego fui, *ia byłem,* tu fuisti, *ty byłeś,* ille fuit, *on był.* Pluraliter, *w Wielkiey liczbie,* nos fuimus, *my byliśmy,* vos fuistis, *wy byliście,* illi fuerunt, *v.* fuere, *oni byli.* Præteritum plus quàm perfectũ *Przeſzły więcey niż doskonały czas,* ſingulariter, *w małey liczbie,* ego fueram, *ia byłem*

dawno

ðawno, tu fueras, *ty byłeś ðawno*, ille fuerat, *on był ðawno*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos fueramus, *my byliśmy ðawno*, vos fueratis, *wy byliście ðawno*, illi fuerant, *oni byli ðawno*. Futurum, *Przyſzły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego ero, *ia będę*, tu eris, *ty będzieſz*, ille erit, *on będzie*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos erimus, *my będziemy*, vos eritis, *wy będziecie*, illi erunt, *oni będą*.

Imperativus Modus habet tempora duo, *Rozkazuiący Spoſob ma czáſow ðwa*. Præſens, *Teraźnieyſzy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, tu es, *ty bądź*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, vos estote, *wy bądźcie*. Futurum *Przyſzły czas*, ſingnlariter, *w małey liczbie*, tu esto, *ty bądź więc*, ille esto, *on niech będzie więc*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, vos estote, *wy bądźcie potym*, illi ſunto, *oni niech będą potym*.

Subjunctivus Modus habet tempora quinque. *Złączaiący Spoſob mă czasow pięć*. Præſens *Teraźnieyſzy czas*, ſingnlariter, *w małey licz bie*, ego sim, *ia niech będę*, tu sis, *ty bądź*, ille sit, *on niech będzie*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos simus, *my bądźmy*, vos sitis, *wy bądźcie*, illi sint, *oni niech będą*. Præteritũ imperfectum, *Przeſzły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego eſsem, *ia byłbym*, tu eſses, *ty byłbyś*, ille eſset, *on byłby*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos eſsemus, *my byli-*

bys-

byśmy, vos eſsetis, *wy bylibyście*, illi eſsent, *oni byliby*. Præteritum perfectum, *Przeſzly doskonaly czas*, ſingulariter, *w małey liczbie* cum ego fuerim, *gdy ia byłem*, cum tu fueris, *gdy ty byłeś*, cum ille fuerit, *gdy on był*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, cum nos fuerimus, *gdy my byliśmy*, cum vos fueritis, *gdy wy byliście*. cum illi fuerint. *gdy oni byli* Præteritũ plus quàm perfectum, *Przeſzły więcey niż doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego fuiſsem, *ia byłbym był*, tu fuiſses. *ty byłbyś był*, ille fuiſset, *on byłby był*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, nos fuiſsemus, *my bylibyśmy, byli*, vos fuiſsetis, *wy bylibyście byli*, illi fuiſsent, *oni byliby byli*. Futurũ *Przyſzły czas* ſingulariter, *w małey liczbie*, cum ego fuero, *gdy ia będę*, cum tu fueris, *gdy ty będzieſz*, cum ille fuerit, *gdy on będzie*. Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, cum nos fuerimus, *gdy my będziemy*, cum vos fueritis, *gdy wy będziecie*, cum illi fuerint, *gdy oni będą*.

Infinitivus Modus habet tempora quinque, *Nieograniczony Spoſob ma czasow pięć*. Præſens, & Præteritum imperfectum, *Teraźnieyſzy, i przeſzły niedoskonały czas*, eſse *bydź*. Præteritum perfectum & plus quàm perfectum *Przeſzły doskonały i więcey niż doskonały czas*, fuiſse, *bydź było*. Futurũ *Przyſzły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, fore vel eſse futurũ, *że ten będzie*, futurã, *że ta będzie*, futurũ,

że to

że to będzie, Pluraliter, *w Wielkiey liczbie*, eſse futuros, *że ci będą*, futuras, futrra, *że te będą*. Futuros, *Przyſzły*, futura, *przyſzła*, futurum, *prz ſzte*.

FORMATIONES.

PRincipia formationum ſunt tria, *Początki formacyi są trzy*, ſcilicet, *to ieſt*, Præſens, *Teraźnieyſzy czas*, Præteritum, *Przeſzły* & Supinnm, *i Konieczny*.

Laudo unde formatur? à nullo formatur, quare? quia cætera ab illo formantur, quæ cætera? omnia Præſentia, omnia Præterita, imperfecta & Futurum Modi Indicativi, Imperativi, & Optativivi, vel omnia Tempora quæ terminantur în bam, bo, am, em, rem, re.

Laudabam formatur à ſecunda persona Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingularis, quæ eſt laudas, mutata litera s. in ſyllabam, bam, ſit laudabam.

Laudavi á nullo formatur, quare? quia cætera ab illo formantur, que cætera? omnia Præterita perfecta, omnia Præterita plus quam perfecta, & Futurum Modi Subjunctivi & Permiſsivi, vel omnia Tempora, quæ terminantur in ram, rim, ſsem, ro ſse.

Laudaveram formatur à prima perſona Modi Indicativi. Temporis Præteriti perfecti, Numeri ſingularis, quæ est laudavi, mutata litera i, in literam e, & erit laudave, addita ſyllaba ram, ſit laudaveram.

Lau-

Laudabo formatur à ſecunda perſona, Modi Indicativi Temporis præſ nti, quæ est laudas, mutatâ literà s, in ſyllabam bo fit Laudabo.

Lauda formatur à ſecunda perſona Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingularis, quæ est laudas, abjectâ literâ s, fit lauda.

Laudato formatur à tertia perſona Modi indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingularis, quæ est laudat, additâ literâ o, fit laudato.

Laudem formatur à ſecundá perſona, Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingularis, quæ est laudas, mutatâ ſyllabâ as, in ſyllabam em, fit laudem.

Laudarem formatur à ſecunda perſona, Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingularis, quæ est laudas, mutatâ literâ s, in ſyllabam rem, fit laudarem.

Laudaverim formatur à prima perſona, Modi Indicativi, Temporis Præteriti perfectî Numeri singularis, quæ est laudavi, mutatâ literâ i, in literam e. & erit laudave, & additâ ſyllabâ rim, fit laudaverim.

Laudaviſsem formatur à prima perſona Modi Indicativi, Temporis Præteriti perfecti, quæ est laudavis additâ ſyllabâ ſsem, fit laudaviſsem

Laudavero formatur à prima perſona Modi Indicativi, Temporis Præteriti perfecti, quæ est laudavi, mutatâ literâ i, in literam e, & erit laudave, & additâ ſyllabâ ro, fit laudavero.

Laudare formatur à ſecunda perſona M[odi]

Indi-

Indicativi, Temporis Præſentis, Numeri ſingularis, quæ est laudas, mutatâ literâ s, in ſyllabam re, ſit laudare.

Laudaviſse formatur à prima perſona Modi Indicativi, Temporis Præteriti perſecti, quæ est laudavi, additâ ſyllaba ſse, ſit laudaviſse.

Eſse laudaturum non formatur, ſed ſuppletur ex Accuſativo Futuri Participii, & Verbo eſse.

Laudandi Formatur à Genitivo Participii qui est laudans, laudantis, mutatâ ſyllabâ tis, in ſyllabas di, do, dũ, ſit laudandi, laudando, laudandú.

Laudatum, laudatu à nullo formatur, quia ab illo Prætereritum & Futurũ Participii formatur

Laudatus formatur à prima perſona Modi Indicativi, Temporis Præteriti imperfecti, quæ est laudabam, mutatâ ſyllabâ bam, in litera ns, ſit laudans.

Laudaturus formatur a Supino posteriori, quod est lauda:9 additâ ſyllabâ r9 ſit laudaturus

Laudor formatur à ſuo vero activo, quod est laudo, additâ literâ r. ſit laudor.

Laudabar formatur à ſuo vero activo, quod est laudabam, mutatâ literâ m, in litera r. ſit laudabar.

Laudatus ſum vel ſui, non formatur, sed ſuppletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo ſubstantivo ſum vel ſui.

Laudatus eram, vel ſueram non formatur, ſed ſuppletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo ſubstantivo eram vel ſueram.

Laudabor formatur á ſuo vero activo, quod est laudabo, additâ literâ r. fit laudabor.

Laudare formatur à ſuo vero activo, quod est lauda, additâ ſyllabâ re, fit laudare.

Laudator formatur à ſuo vero activo, quod est laudato, additâ literâ r. fit laudator.

Lauder formatur à ſuo vero activo, quod est laudē, mutatâ literâ m, in literā r, fit lauder

Laudarer formatur à ſuo vero activo, quod est laudarem, mutatâ literâ m, in literam r, fit laudarer.

Laudatus ſim, vel fuerim non formatur, ſed ſuppletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo ſubstantivo ſim, vel fuerim.

Laudatus eſsem vel fuiſsem, non formatur, ſed ſuppletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo ſubstantivo eſsem, vel fuiſsem.

Laudatus ero vel fuero non formatur, ſed ſuppletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo ſubstantivo eró vel fuero.

Laudari formatur à ſuo vero activo, quod est laudare, mutatâ literâ e, in literam i, fit laudari.

Laudatum eſse vel fuiſse non formatur, ſed ſuppletur ex Præierito Participii laudatus, & verbo ſubstantivo eſse vel fuiſse.

Laudatus formatur à ſupino posteriori, quod est laudatu, additâ literâ s, fit laudatus.

Laudandus formatur à genitivo Participii qui est laudans laudantis, mutatâ ſyllabâ tis, in ſyllabas dus, da, dū, landandus, laudanda, laudandū

PRO-

PROVERBIA

Wſzystkim Uczniom nie tylko w Szkołach Farnych, ále też w wyżſzych zostaiącym, do uczenia ſię bardzo potrzebne, do mowienia przy stołach, i do rożnych dyskurſow służące.

BOG pomocą temu bywa, kto go ná ratunek wzywa.
DEUS invocantibus ſe presto est.

Przed zaczęciem iakiey ſprawy, odday Bogu Honor prawy.
Imprimis DEO ſupplica.

BOG dla grzèchow zagniewany, prożbą bywa ubłagany.
Flectitur iratus, voce rogante DEUS.

Kto rano wstaie, temu Pan BOG daie.
Manè ſurgenti, dat DEUS cuncta bona.

Kto niema umieiętności, niech ſię uczy przy pilności.
Diſcat qui neſcit, nam sic sapientia creſcit.

Jeſt to ćnota nad cnotami trzymać ięzyk za zębami.
Eximia est virtus, præstare silentia rebus.

Pańska łaska, na pstrym koniu ieździ.
Gratia Magnatum, neſcit habere statum.

Kto naukę miewa, ubogim nie bywa.
Artem qui ſequitur, raro pauper reperitur.

Ucz się z małości, umieiętności.
Diſce bonas artes, tenero quas tempore tracte.

Gdy życie twoie cnotliwe, niedbáy na mowy złośliwe.
Cum rectè vivis non cúres verba malorum.

Ieśli postradaſz wſzyſtkiego, broń ſławy honoru twego.
Omnia ſi perdes, ſamam ſervare memento.

Cokolwiek czyniſz, patrz końca.
Quid quid agis, prudenter agas, & reſpice finē.

Czyń dobrze za życia twego, doydzieſz ſpoczynku wiecznego.
Fac benè dum vivis, post mortem vivere ſi vis

Godziny się nie wracaią, iako woda upływaią.
Et fugiunt horæ, more fluentis aquæ.
Nieurodzi sowa sokoła, tylko iako i sama.
Non procul à proprio, stipite poma cadunt.
Niegodzien ten nic dobrego, ktory nie ucierpiał złego.
Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.
Nie miła iest taká praca, zá ktorą nie bywá płaca.
Est labor ingratus, quē præmia nulla seqvuntur.
Człowiek tak, á Pan BOG inak.
Homo proponit, DEUS disponit.
Nie masz w swiecie nic gorszego, nad człowieka niewdzięcznego.
Ingrato homine, nil pejus terra fovet.
N[illegible] złe pytanie, żadne odpowiadanie.
Inutilis quæstio, solvitur silentio.
Każdy tam ciągnie, gdzie się ulągnie.
Nititur in Patriam, quisque redire suam.
Komu pieniędzy przybywa, o więcey staranie miewa
Crescit amor nūmi, quantū ipsa pecunia crescit
Kto ma piekne obyczaie, taki się szlachcicem staie.
Nobilitas morum, plus valet quàm genitorū.
Kiedy czego pozbędziemy, w ten czas tego żałuiemy
Non agnoscitur bonum, nisi amissum.
Nie rządź się w cudzym domu.
Non sis curiosus in aliena domo.
Długą mową pogardzaią, krotkiey teraz zażywaią.
Longa solent sperni, gaudent brevitate moderni
Nie masz ná świecie nic nowego.
Nil novi sub sole.
Ludzi słowa dowinkuią, źwierze powrozy krępuią.
Verba ligant homines, animalia cætera funes.
Kto niesłucha Rodzicow, ten słucha katowskich biczow.

Audi

Audi carnificem, ſpernens audire Parentes.
Patrz siebie ſamego, nie notuy nikogo.
Nosce te ipsum.
Wiele złego na iednego.
Nec Hercules contra plures.
Jedna iaskołka nie przynosi wioſny.
Una hirundo non facit ver.
Zadnego niemaſz bez ale.
Nundum ſunt viſi, qui caruere niſi.
Gdzie złe przypadki, tám przyiaciel rżadki.
Cum fortuna perit, nullus amicus erit.
Nie wßyszczy Swięci bywaią, co Kościoły nawiedzaią.
Non omnes Sanᵭti, qui calcant limina Templi.
Słuchać Panu nie zawadzi, kiedy ſługa dobrze radzi.
Utile conſilium ſervi, ne tempseris unquam.
Staranie czyni ſiwemi, choć niebywaią letnemi.
Curã facit canos, quãvis homo non habet annos.
Tylko rydel á motyka, ta ich rozerwać może.
Hunc niſi mors, adimet mihi nemo.
Gość nabankiet nieproſzony, nie bardzo bywá uczczony.
Hoſpes non invitatus, recedit ſæpè ingratus.
Choć kto ieſt wzroſtu małego, częſto doznaſz mocnym iego.
Corporis exigui vires, contemnere noli.
Dla przyiaciela nowego, nieopuſzczay starego
Novos parans amicos, ne obliviſcere veterem.
Cudzych defektow nigdy nie uważay.
Alterius defeᵭtũ aut faᵭtũ ne carpſeris unquã.
Kiedy się łyka drą, wtenczas ie drzyi.
Dũ ſubera ſuberant, ſubera, ſuberare memento.
Kto ieſt znieſzczęścia cudzego oſtrożnym ieſt zamadrego
Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Kto chce co sprawić, trzeba się zabawić.
Qui vult bene fari, debet prius præmeditari.
O pobożność przy pik r .e trudno bywa w każdym dworze.
Exeat ex aula, qui cupit esse pius.
Jedno sasa, drugie do lasa.
Disparibus bobus, non bene trahitur currus.
Zá tanie pieniądze, psy mieso iedzą.
Vili empta, canibus digna.
BOG taki go nie opuści, ktory się ná niego spuści.
Qui confidit in Domino, nunquam confusus est.
Z iakim kto przestaie, takim się sam staie.
Cum bono bonus eris, cũ perverso perverteris.
Co ma kogo potkać, nigdy go nie minie.
Prædestinata neminem fallunt.
Gdy się kto o co frasuie, nie radna ten czas zartnie.
Difficile est tristi, fingere mente jocum.
Ieden iest sposob urodzenia, á tysiąc zginienia
Una est nascendi, moriendi mille figuræ.
Często są radości, początkiem żałości.
Gaudia principium nostri sunt, sæpé doloris.
Co się prędko wznieci, nie długo się świeci.
Quod citò fit, citò perit.
Pokorney szyie, miecz się nie imie.
Corpora magnanimo est prostrasse leoni.
Jakie drzewo, taki owoc.
Qualis quoq; arbor, tales solet edere fructus
Nigdy śmierć nie iest bez przyczyny.
Mors aliquam causam, semper habere solet.
Kto się chce uchronić zdrady, niech zdrowey zażywa rady.
Consilio factum, non pænitet esse peractum.
Kiedy trwoga, to do BOGA.

Dum

Dum pugnant Graij, fugiunt ad Templa Trajani

Na pochyłe drzewo, i kozy skaczą.

Et minimæ vires, frangere quaſsa valent.

Jedná nędza nie dokuczy.

Nulla calamitas ſola.

Potrzebá prawo łamie.

Neceſsitas frangit legem.

Trudno co wziąć z ubogiego.

Nemo dat quòd non habet.

Jako ty Rodzice ſwoie tak cię uczczą dziatki twoie.

Quæ feceris Parentibus, eadĕ à liberis expecta

Przypadki lżeyſze przeyźrzane, á niżeli nieſpodziane,

Præviſa ante minùs, lædere tela ſolent.

Vel Præviſa jacula minùs feriunt.

Kto ſię raz ná ukropie ſparzy, i ná zimną wodę dmucha.

Tranquillas, etiam naufragus horret aquas.

Miło wſpomnieć ná przeſzłe rzeczy.

Dulcis est recordatio præteritorum.

Każda liſzka swoy ogon chwali.

Quisq: ſuum laudat, quámvis laudabile non sit.

Nie zaſypia w nocy śmiele, ten kto ma pieniędzy wiele.

Dormit nocte parùm, poſseſsor divitiarum.

Kto złym pobłaża, dobrych uraża.

Nocet bonis, qui parcit malis.

Cwiczenie rozum ſprawuie, przechadzka śiły ſzanuie

Vexatio dat intellectum, agitatio vires.

Każdego twarz pokazuie, iakim ſię wewnątrz znayduie.

Est facies testis, quales intrinſecus estis.

Nie wdaway się w cudze rządy.

In alienam meſsem, noli immittere falcem.

Bez prace nie będą kołacze.

Sinè labore, non erit panis in ore.
Gniew bez siły, nic nie iest.
Vana est ſinè viribus ira.
Bez pracy trudno dostąpić honoru.
Virtus promotore carens, non surgit in altum.
O zdrowiu naywiękſze staranie mieć potrzeba
Prima cura ſalutis.
Wſzędzie dobrze, á w domu naylepiey.
Nihil est jucundius lectulô domesticô.
Z dwoyga złego mnieyſze obieramy.
Ex duobus malis, unum minus eliendum est.
Dobra potrawa zdrowemu, chleb z ſerem dány onemu.
Caseus & panis, ſunt optima fercula ſanis.
Ten ieſt mądry, kto cierpliwy, a ná zawſze nie skwapliwy.
Nemo ſapiens niſi patiens.
Do tego nas chętka ciągnie, co się nie godzi.
Nitimur in vetitum ſemper cupimusq; negata.
Gdzie nie możeſz przeskoczyć, tam trzeba podleść.
Fastigio caput ſubmitte.
U ſzczupaka ogon, á u karpia głowa, nayſmaeznieyſza.
Lucium á cauda, carpionem à capite lauda.
Ponoś rozne utrapienia, chceſzli doſtąpić zbawienia.
Aſpera cuncta ſubi, ſi vis ſuper æthera ſcribi
Patrz żeś liche ſtworzenie, pomniey ná życia ſkończenie.
Diſce quid es & eris memor esto quòd morieris
X *Kiedy będzieſz ná bankiecie, ięzyk wiele niech nie plecie.*
Dum convivaris, caveas ne multa loquaris.
Iak ſobie za żywota pościeleſz, tak ſię po śmierci wyſpiſz.
Ex meritis vitæ, dependet ite venite.
Może ten iść w drogę śmiele, co nie ma pieniędzy wiele.
Cantabit vacuus, coram latrone viator.
Złote gory obiecuieſz, á ołowianych nie daieſz

Aurea promitis, nec plumbea dona dedisti.

Zwyczaynie kto ſię w czym czuie, o ſobie mowę miarkuie.

Conſcius ipſe ſibi, de ſe putat omnia dici.

Siła bez rady ſzwankuie.

Vis consilii expers, mole ruit ſua.

Mądry Polak po ſzkodzie.

Post mala prudentior.

Babka z wozku, kotkom lzy.

Curru levato, citiùs vertitur rota.

Wiele obiecuią, á nic nie daią.

Pollicitis dives, quilibet eſse potest.

Kole prawda w oczy.

Veritas odium parit.

Smierć nie zna prawa żadnego, bierze z Pánem ubogiego.

Mors neſcit legem, tollit cum paupere Regē

Nikomu nie wierz, nikt cię nie zdradzi.

Nemini crede nemo te fállet.

Zaden dwiema Panom służyć nie może.

Nemo potest Domińis, unquam ſervire duobus.

Jak cię widzą, tak cię piſzą.

In qualite vidèt panno, in tali collocaris ſcamno.

Podczas nocy ciemney, nie iest gość przyiemny.

Hoſpes nocturnus, fit importunus.

Co nowego, to miłego.

Novitas gratiſsima rerum.

Bliżſza Koſzula ciała, á niżeli ſuknia.

Proximus quisque ſibi.

Naymożnieyſzym nazwiy tego. kto ſię zwycięża ſámego.

Fortior qui ſe, quā qui fortiſsima mænia vincit.

Przez co kto grzeſzy, przez to karany bywa.

Per quæ quis peccat, per eadem punitur.

Każdemu w ſwoiey nauce, biegłemu wierzyć potrzeba.

Unicuique in ſua arte, perito credendum est.
Iak e życie człowiek wiedzie, taki koniec iego będzie.
Qualis vita, finis ita.
Chcącemu niemaſz nic trudnego.
Volenti nihil difficile.
Mądry głowie dość dwie słowie.
Sat ſapienti.
Łatwo ten zgadnie kto Książki dopadnie.
Ex libro doctus quilibet eſse potest.
Często się to przyda, sam się głupi wyda.
Sæpè loquax verbis proditur ipſe ſuis.
Częſto ſię rzeczy trafiaią, co ſię z imieniem zgadzaią.
Conveniunt rebus, nomina ſæpè ſuis.
Byś miał wſzyſtkie świata części, w iedney ſię urnie pomieści.
Omne capax movet urna nomen.
Choćby kto świat obſzedł kołem, nie będzie ſowa ſokołem.
Si ſuit hic aſinus, non ibi fiet eqvus.
Nie miło na goscia tego ktory ieſt do dnia trzeciego;
Ryby choć dobre bywaią w trzeci dzień ſię przyiadaią.
Post tres ſæpè dies, vileſcit piſcis & hoſpes.
Ten ieſt przyiaciel prawdziwy, kto ieſt w nieſzczęściu życzliwy.
Amor probatur in adverſis.
I miedzy złemi znaydzieſz dobrego.
Etiam inter ſpinas creſcunt roſæ.
Na kogo przymowka, ná siebie i słowká,
Aliena carpens vitia, diſsimulat ſuà.
Wſzyſtkie uciechy światowe przemiiać zawſze gotowe.
Gaudia non remanent, ſed fugitiva volant.
Podleyſze ſrebro od złota nad złoto zaś droższa cnota.
Vilius est argentum aurô. virtutibus aurum.
Powinna bydź temu płaca, za ktorą podięta praca.
Dignus est operarius mercede ſua.

Szczęśliwym się ten mianuie, kto spokoynie dni rachuie.
Felix qui potuit tranquillam ducere vitam.
Słowem tylko nadrabiaią; uczynkiem nie wykonaią.
De verbis quantum vis, de opere nihil.
Trzy tylko palce pracuią, insze członki boleść czuią.
Tres digitti scribunt, cætera membra dolent.
Gdy zwłoka w rzeczach bywa zawsze onym iest szkodliwá.
Tolle moras, semper nocuit differre paratis.
Kto pomiernie ie y pie ten zawsze naydłużey zyie.
Pone gulæ metas, ut sit tibi longior ætas.
Trudno między ludzi uyźrzeć prawdziwe przyiaciele.
Millibus ex multis, vix unus fidus amicus.
Niewiadomość grzechu nie czyni.
Ignorantia non facit peccatum.
Dotąd noszą wodę w dzbanie poki iemu uchá stanie.
Usibûs assiduis, fictilis urna perit.
Wielkiey ten iest szczęśliwości, kto poiął rzeczy skrytości.
Felix qui potuit, rerum cognoscere causas.
Ná wysokie wieże i gory, biią pioruny z nátury.
Feriunt summos, fulmina montes.
Nie iednakowe wszystkim szczęście służy.
Fortuna non omnibus una.
Kiedy przydziesz między wrony tak też krakay tak i ony.
Dum veneris Romam, Romano vivito more.
Co sobie obiecuiemy, tego nie dostępuiemy.
Fallitur augurio spes bona sæpè suô.
Iest w tym rostropność każdego, gdy ma affekt do drugiego.
Flagitat æqualem, prudens sibi quisq: sodalē.
Natura ciągnie wilka do lása.
Trahit sua quemquè voluptas.
Nie nazyway trwałym tego, co nie má spoczynku swego.
Quod caret alterna requie, durabile non est.

Poete

Pociecha ieſt ſtrapionego, widząc w nieſzczęściu drugiego.
Gaudia ſunt miſeri;s, ſocios habuiſse doloris.
Kto ſię kocha w proznowaniu, w wielkim będzie narzekaniu.
Otia quisquis amat væ væ mihi postea clamat.
Uczynki dobre bywaią ktore do Bogá zmierzáią.
Quidquid agunt homines, intentio judicat omnes
Im ieſt początek trudnieyſzy, tym poſtępek fortunieyſzy.
Flebile principium, melior ſortuna ſequetur
Kto nie dotrzymuie wiary, z tey mu też odmierzą miary.
Frangenti fidem, fides frangatur eidem.
Choć przed honorem umyka, kiedy godzien ten go potyka.
Honór fugientem ſequitur, ſequentem fugit.
Gdy kto honoru doſtaie, odmiennym ſię zaraz ſtáie.
Honores mutant mores, ſed raró in meliores
Przyłoż do nauk pilności, doſtąpiſz potym godności.
Sis vigilans ſemper, vigilantia ſola coronat.
Kto nic nie mowi, na wſzystko pozwala.
Qui tacet consentire videtur.
Rana się zgoi, á słowo się nie zgoi.
Ensis vulnerat corpus, mentem oratio.
Nikt ſię śmierci nie uchroni, zadne lekarſtwo nie zbroni.
Contra vim mortis, non est medicamen in hortis
Dobrze ten gościa tráktuie, co weſołość pokazuie.
Dat benè dat multũ, qui dat cum munere vultũ.
Przez inſzego odprawiona powinność, zdaie ſię bydź ważna,
Qui per alium facit, per ſe ſacere videtur.
Po weſołości, pełno żałości.
Sequitur post gaudia luctus.
Przez nauki do honorow droga.
Artibûs ingenuîs, quæſita est gloria multis.
Jak ia chcę tak niech będzie.
Sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas.

W ten

W ten czas koniec woyny tuſzę, gdy nieprzyiaciel bez duſze.
Pugna ſuum finem, cùm jacet hostis habet.
Kto czego nie wdzięczen, ten tego nie godzien.
Ab ingratis beneficia tolluntur,
Kowal tego nie wykuie, czego naturá neguie,
Quod natura negat, reddere nemo potest.
Rad nie rad musiał uczynić.
Non tam libenter, quàm reverenter.
Kto świątowe ma weſele, dozna potym ſmutku wiele.
Hic miſer est & erit, qui mundi gaudia quærit.
Młodość nieſtateczná bywa, do wiátru ſię przyrownywá.
Juventus ùt ventus, ſæpè mutatur per horas.
Taki ludzie zwyczay maią że ná końcu poſpieſzaią.
In fine motus velocior.
Kto czego niewiadomy, tego nie pragnie.
Ignori nulla cupido.
Kogo w lichych ſzátách widzą z tego inśi często ſzydzą.
In vili veste, nemo tractatur honestè.
Nie wielkie ieſt podziwienie, po weſelu zaſmucenie.
Hæc ſunt conſveta, comitari tristitia læta.
Nie ſą Bogu przyiemnemi, ktorzy do grzechu chętnemi.
Cælesti Domino nunquam placuére ſcælesti.
Spoſob na krzywdy iest, onych zapomnienie
Injuriarum remedium oblivio.
Łatwiey rzecz wymowić niżeli uczynić.
Faciliùs ista dicuntur quàm fiunt.
Cierpliwośc wſzystko zwycięża.
Pacientia vincit omnia.
Cnotá pochwalona, niech będzie wsławiona
Laudata virtus creſcat.
Nie ieſt mądrość w tym leżuchu, ktory w miękkim ſypia puchu.

Non jacet in molli, veneranda ſcientia lecto.
Niemaß w świecie nic nic trwałego, każdy mądry zdania tego.
Omnia ſunt hominum, renui pendentia filô.
Każdy prawu śmiertelnemu podlega niełaſkawemu
Omnia ſub leges mors vocat atra ſuas.
Widzieć á nie zażyc, nie wielka obrada.
Quid juvat aſpectus, si non conceditur uſus.
Poznać zaraz z mowy, iakiey kto iest głowy.
Lingva est indicium animi.
Smierc zá paſem, a życie ná łyczku.
Tempora longa tibi vitæ promittere noli.
Trafił z deſzcza pod rynnę.
Incidit in ſcyllas volens vitare Charybdes.
Nie wychodź z domu twoiego, uyazieß nießczęścia wßelkiego.
Sede domi tutus eris.
Mniema leniwy że laią, gdy go kiiem okładaią
Pigrum dum stimulant verbera verba putat.
Nie wiele mądrości maią. ktorzy ſię w ſtroiach kochaia.
In vestimentis non est ſapientia mentis.
Gdy ſię dobrze brzuch przepości, nie wybiera z chleba ości.
Jejunus stomachus, rarò vulgaria temnit.
Gdy pieska biią. niech się lewek boi.
Pæna ad unum metus ad omnes.
Cicha woda brzegi podrywa.
Quod tegitur, majus creditur eſse malum.
Gdy zá trzeciem kołataniem nie otworzą, odéyść potrzeba.
Ter pulſare licet, si non aperitur abito.
Rzecz niepodobna wſzystkiego się nauczyć.
Errando diſcimus.
Po iedzeniu stać, albo chodzić potrzeba.
Post menſam stabis vel paſsus mille meabis.

Dobry

Dobry trunek na frasunek.
Potus lætificat cor hominis.
Nadzieia omylna bywa.
Spes alit & fallit.
Nie zawſze w ſtarannych zabawách zoſtáwać potrzebá.
Interpone tuis interdum gaudia curis.
Porządkiem rzeczy chwalone bywaią.
Ordo est anima rerum.
Na co kto chcący pozwala, w tym krzywdy niema.
Volenti & convenienti non fit injuria.
Co do mnie nie należy, o to się nie pytam.
Quod extra me nil ad me.
Choć ma piękne obyczaie, kto pyſzny brzydkim się ſtaie.
Inquinat egregios, adjuncta ſuperbia mores.
Z poyzrzenia ſamego, poznać co dobrego.
Ex ungue cognoſcitur Leo, ex pollice Gigas.
Rzecz oczywista, dowodu nie potrzebuie.
Quod patet expreſsè, non est probare neceſsê
Słow iak pieniędzy zażywać potrzeba.
Verbîs ùt nummîs utendum est.
Nie długo pytaią, kto nie wie o czym gadaią
Per verbum neſcio, ſolvitur omnis quæstio.
Oſtrożnie mow bez náruſzenia ſławy bliźniego.
Diſce verecundo, ſanctiùs ore loqui.
Starzy do porady, á młodzi do boiu.
Est robur juvenum conſiliumq; Senum.
Nie iest to głowy moiey rozum.
Non ego ſum ſatis, ad tantæ præconia laudis
Po rybach orzechy, po mięsnych potrawach ſer ieść potrzeba.
Post piſces nux ſit, post carnes caſeus adſit.
Służ Bogu twoiemu, nie świату nędznemu.

Una,

Uno ſervire Deo, ſunt cætera fraudes.
Podczas śmierci bogatego, pełno gości w domu iego.
Cum moritur dives, concurrunt undiq: Cives.
Kiedy umiera ubogi, nikt nie wnidzie w iego progi.
Cùm moritur pauper, vix venit unus & alter.
Niepodobna rzecz iednemu wiele utrzymać intereſſow.
Pluribus intentus minor est ad ſingula ſensus
Kto napaſtuie zbroynego, ſzuka razu śmiertelnego.
Qui infestat fortem, hic prætendit mortem.
Wierſzopiſzom i malarzom wſzyſtko ſię godzi.
Pòétis & pictoribus omnia licent.
Zá nie to ieſt co umieſz, gdy nikogo nie nauczyſz.
Scire tuū nihil est, niſi quod ſcis, hoc ſciat alter.
Iedna to godzina ſprawi, co ſię przez długi czas opuściło,
Hoc una hora dabit, quod totus annus negavit.
Każdy mądry od końca rzeczy zaczyna
Sapientis est à fine incipere.
Mnie się z tego nic niezawiąże.
Mihi isthinc nec ſeritur nec meritur.
Ten ieſt uczonym prawdziwie, ktory żyie świątobliwie.
Si Christum diſcis, credito cuncta ſcies.
Za żywota ſwego wſpomoż ubogiego.
Da tua dū tua ſunt, post mortē jam tua non sunt
Przy stole nikomu nie przymawiay.
Abſint offenſæ, cùm ſit celebratio menſæ.
Przeciwko bliźniemu co maſz, wymow iemu.
Clara pacta, claros faciunt amicos.
Ucieczka winnym czyni.
Fuga facit reum.
Zle nabyte rzeczy nie długo trwáią.
Malè parta citò dilabuntur.
Nie wſzystko wſzyſcy, dokazać możemy.

Non omnia poſsumus omnes.

Prágnieſz długiego żywota, czemuż ci miła niecnota.

Cur multum peccas, si multum vivere curas

Nikomu pieczone gołąbki, ſame do gęby nie polecą.

Nulli de Cælis aſsa columba venit.

Trafiła Koſa na kámień.

Durus contra durum, non faciunt murum.

Nie zdrowo ná noc obciążać żołądká.

Ex magna cæna, stomacho sit maxima pæna.

Znośnieyſza ieſt rzecz nie bydz przyiętym, a niżeli odrzuconym.

Turpiùs eijcitur quàm non admittitur hoſpes.

Nie bratay ſię z Dworem bo przypłaciſz worem.

Vive tibi & longè, Nomina magna fugæ.

Kto ſpiewa dwa razy się modli.

Qui cantat bis orat.

Do czego ſię kto z młodu przyzwyczai, nie zaráz pozbędzie tego.

Quod nova testa capit, in veterata ſapit.

Lepiey mieć więcey á niżeli mniey.

Meliùs est abundare, quàm deficere.

Kto się rodzi umierać musi.

Cui contingit naſci restat mori.

Co się raz stało rozstac się nie może.

Quod factum est, aliter fieri nequit.

Nie ieſt nic mądrego mowić o zdrowiu życia długiego.

Non est credere, mihi ſapientis dicere vivam.

Quid est Thema?

THema eſt Origo ſeu Principium vocis, quod in Nomine, Pronomine, & Participio, ferè ſemper eſt Nominativus Caſus, in verbo autem eſt prima Perſona Modi Indicativi temporis præſentis, Numeri ſingularis, in partibus indeclinabilibus ipſamet vox quæ profertur.

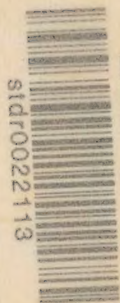
Motiva benè Studendi, Polonicè exponenda & Discipulis sæpè dicenda.

Quantum DEUS, tantum valet tempus   *ita S. Hieronimus*
Nihil est pretiosius tempore - - -   *S. Bernardus.*
Auxiliante DEO, prospera cuncta fluunt,
Audendum est fortes. adjuvat ipse DEUS.
Si puer hoc sciret, quantum doctrina valeret,
Raro dormiret, sed nocte dieq; studeret.
Omnibus est Mundi melior Sapientia gazis,
Si fueris sapiens, Crœsi superaveris aurum,
Nam sapiens nullo tempore vivit inops.
Damna fleo rerum, sed plus fleo damna dierum.
Rex poterit rebus succurrere nemo diebus.
O! mihi præteritos Jupiter si redderet annos,
Nunc vellem studiis, in vigilare meis.
Discentem comitantur opes, comitantur honores.
Córrige præteritum, rege præsens cerne futurum.
Gutta cavat lapidem, non vi sed sæpe cadendo.
Sic homo fit doctus, non vi sed sæpe studendo.
In Studiis tria, damna fuit qui non bene discit,
Sumptum consumit, modicum scit, tempora perdit,
Si CHRISTUM nescis, nihil est quod discere curas
Si CHRISTUM discis, credito cuncta scies.
Dum tenera est ætas, generosos imbue mores.
Nam facile est cunctis artibus ingenium,
Parvis imbutus tentabis grandia tutus.
Scire aliquid laus est, turpe est nil discere velle,
Corrige neglectos sedulitate dies,
Et mansisse diu turpe est vacuumque reverti.
Si tibi sunt nati, studiis ac moribus illos,
Instrue, quêis possint felicem, ducere vitam.

Verba Æneæ ad Ascanium Filium.

Disce puer virtutem, ex me verumque laborem,
Fortunam ex aliis
Disce verecundo sanctiùs ore loqui.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0022113

Motiva benè Studendi, Polonicè exponenda & Diſcipulis ſæpè dicenda.

QUantum DEUS, tantum valet tempus *ita S. Hieronimus*
Nihil eſt pretioſius tempore . . . *S. Bernardus.*
Auxiliante DEO, proſpera cuncta fluunt,
Audendum eſt fortes, adjuvat ipſe DEUS.
Si puer hoc ſciret, quantum doctrina valeret,
Raro dormiret, ſed nocte dieq; ſtuderet.
Omnibus eſt Mundi melior Sapientia gazis,
Si fueris ſapiens, Crœſi ſuperaveris aurum,
Nam ſapiens nullo tempore vivit inops.
Damna fleo rerum, ſed plus fleo damna dierum;
Rex poterit rebus ſuccurrere nemo diebus.
O! mihi præteritos Jupiter ſi redderet annos,
Nunc vellem ſtudiis invigilare meis.
Diſcentem comitantur opes, comitantur honores.
Corrige præteritum, rege præſens, cerne futurum.
Gutta cavat lapidem, non vi ſed ſæpe cadendo,
Sic homo fit doctus, non vi ſed ſæpe ſtudendo.
In Studiis tria, damna fuit qui non bene diſcit,
Sumptum conſumit, modicum ſcit, tempora perdit,
Si CHRISTUM neſcis, nihil eſt quod diſcere curas
Si CHRISTUM diſcis, credito cuncta ſcies.
Dum tenera eſt ætas, generoſos imbue mores.
Nam facile eſt cunctis artibus ingenium,
Parvis imbutus tentabis grandia tutus.
Scire aliquid laus eſt, turpe eſt nil diſcere velle,
Corrige neglectos ſedulitate dies,
Et manſiſſe diu turpe eſt vacuumque reverti.
Si tibi ſunt nati, ſtudiis ac moribus illos,
Inſtrue, queis poſſint felicem, ducere vitam.

Verba Æneæ ad Aſcanium Filium.

Diſce puer virtutem, ex me verumque laborem,
Fortunam ex aliis
Diſce verecundo ſanctiùs ore loqui.

